RAŠYTOJŲ NAMAS

Antakalnio g. 8

2023 metais minėsime Vilniaus miesto 700 metų jubiliejų. Ta proga Antakalniečių bendruomenė nusprendė supažindinti vilniečius su istoriniu tapusiu Rašytojų namu, įrengiant prie įvažiavimo į Antakalnio g. Nr 8 namo kiemą du stendus, kuriuose pristatoma keliolikos pirmųjų namo gyventojų biografijos ir kūryba.

Kultūros rėmimo programų projektas
Projektą remia: Vilniaus miesto savivaldybė, Antakalnio seniūnija.
Projekto rengėjai – asociacija „Antakalniečių bendruomenė“.

2021.09.10

ANTAKALNIEČIŲ BENDRUOMENĖ

VILNIUS

Turinys

Aleksas Baltrūnas	4
Algimantas Baltakis	6
Antanas Jonynas	8
Grigorijus Kanovičius	10
Jonas Avyžius	12
Jonas Dovydaitis	14
Justinas Marcinkevičius	16
Kazys Ambrasas	18
Kazys Saja	20
Marijonas Krasauskas	22
Mykolas Sluckis	24
Teofilis Tilvytis	26
Viktoras Miliūnas	28
Vytautas Kubilius	30

Rašytojų namo gyventojai

Šiuolaikinės lietuvių literatūros klasikams skirtas Rašytojų namas (Antakalnio g. 8) iškilo Vileišių rūmų pašonėje 1958-aisiais: 28-ių butų name apsigyveno dažnas to meto garsus kūrėjas – prozininkas, poetas ar literatūrologas, o butų plotas įvairavo nuo 91 m^2 iki 14 m^2 .

Rašytojų name įsikūrė šie pirmieji gyventojai: Marijos Cvirkienės 5-ių asmenų šeima, Teofilio Tilvyčio 7-ių asmenų šeima, Antano Jonyno 8-ių asmenų šeima, Vytauto Kubiliaus 4-ių asmenų šeima, Vytauto Galinio 5-ių asmenų šeima, Alekso Baltrūno 7-ių asmenų šeima, Mykolo Sluckio 5-ių asmenų šeima, Jono Dovydaičio 7-ių asmenų šeima, Kosto Kubilinsko 5-ių asmenų šeima, Broniaus Pranskaus-Žilionio 6-ių asmenų šeima, Viktoro Miliūno 5-ių asmenų šeima, Algimanto Baltakio 5-ių asmenų šeima, Vlado Mozūriūno 5-ių asmenų šeima, Marijono Krasausko 6-ių asmenų šeima, Alfonso Bieliausko 4-ių asmenų šeima, Antano Miškinio 4-ių asmenų šeima, Jono Avyžiaus 3-ų asmenų šeima, Aleksandro Guzevičiaus 3-ų asmenų šeima, Justino Marcinkevičiaus 4-ių asmenų šeima, Kazio Ambraso 2-ų asmenų šeima (turėjusi tenkintis 37 m^2 butu), Giršo Ošerovičiaus 2-ų asmenų šeima, Jakovo Kanovičiaus 4-ių asmenų šeima .

Namo kaimynystę puošė barokinė šv. apaštalų Petro ir Povilo bažnyčia, netoliese buvo (ir tebėra) medinis dviaukštis Antakalnio dvarelis bei seniausia Vilniaus smuklė, kadaise turėjusi „Tivoli“ vardą, o dabar veikianti „Trijų pušelių“ pavadinimu. Neatsitiktinai namas pastatytas Vileišių rūmų pašonėje: juose veikė ir tebeveikia Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas – dažno kūrėjo antrieji namai.

Ši paroda ir leidinys skirti pirmiesiems rašytojų namo gyventojams.

Nuoširdžiai dėkojame Lietuvių literatūros ir tautosakos instituto bibliotekos darbuotojoms, padėjusioms parengti parodą ir visiems visiems atsiliepusiems į bendruomenės kreipimasį.

Aleksas Baltrūnas

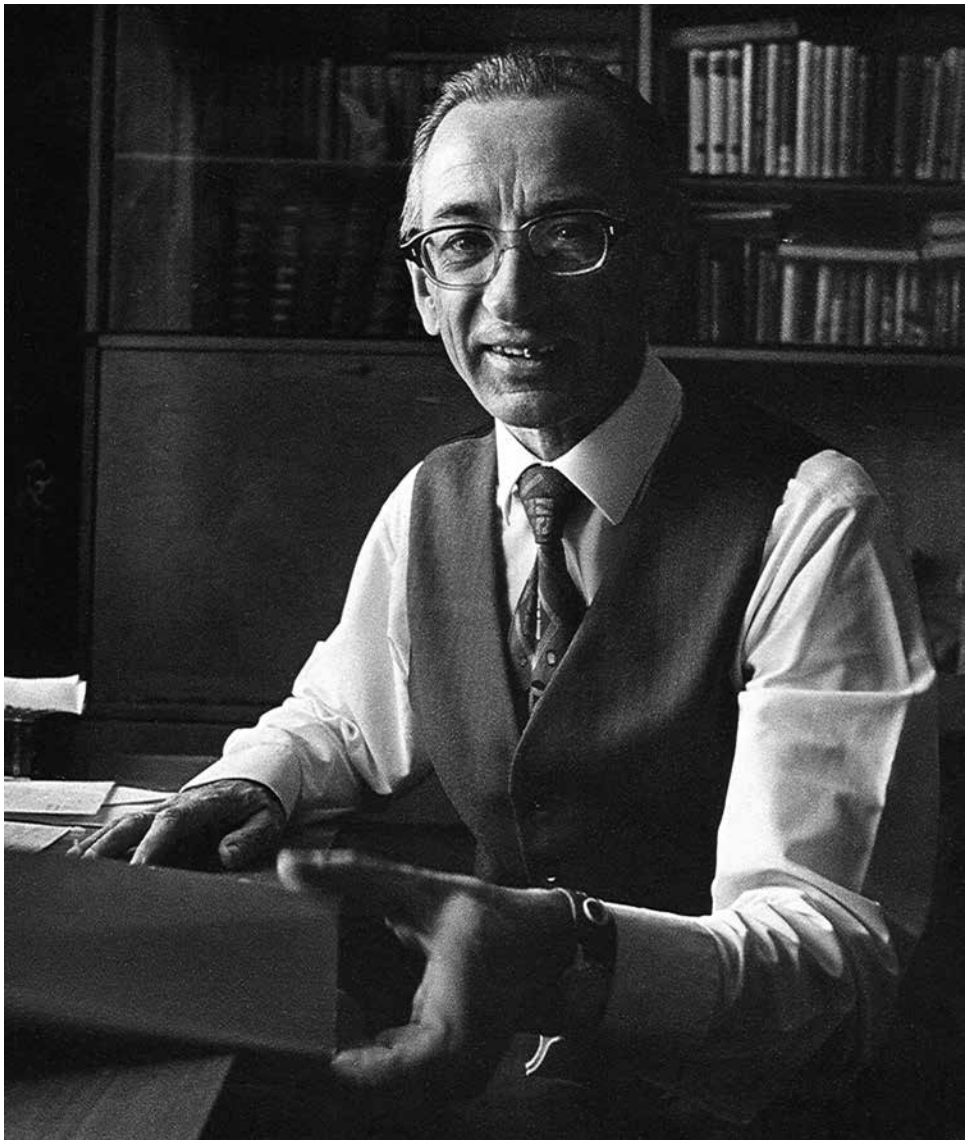

NUOTRAUKA IŠ ASMENINIO ARCHYVO

Už nieką savo likimui nesu tiek dėkingas, kiek už tai, kad tikrai nepagailėjo man gerų ir protingų mokytojų. Nuo pradinės mokyklos suolo iki pat brandos atestato. Pats šiek tiek ragavęs rupios mokytojo duonos, žinau, kaip nelengva mokytojui vaduotis iš rutinos ir vidutiniškumo. Laimė, kūrybiškumas ir čia taria savo lemiamą žodį.“

Aleksas Baltrūnas, 1989 m.

Alekso Baltrūno kūrybinis kelias prasidėjo mokytojaujant Grinkiškio vidurinėje mokykloje. Septynerius metus (1965–1972 m.) A. Baltrūnas vadovavo „Kultūros barams“ – žurnalui, kurio atitikmens nerastume visoje Sovietų Sąjungoje. Straipsnyje „Alekso Baltrūno bandymas laikyti žibintą“ („Kultūros barai“, 2001 m.) Br. Savukynas prisimena A. Baltrūną buvus ambicingu ir atkakliu: ką nors sugalvojęs, visuomet stengėsi įgyvendinti, o idėjų sėmėsi iš tarpukario kultūros leidinių – pavyzdžiu jam buvo „Naujoji Romuva“. A. Baltrūnui pavyko sutelkti grupę bendraminčių, padėjusių žurnalui ir redakcijai tapti tikra to meto kultūrininkų sąjūdžio vieta. A. Baltrūnas sumaniai dirbo kultūrininko darbą, tuo pelnydamas ir būsimųjų kartų pagarbą.

Rašytojo požiūris į kūrybą, talento prigimtį, puoselėtas vertybes gražiai atsiskleidžia jo straipsnyje, publikuotame knygoje „Tarybinių lietuvių rašytojų autobiografijos“ (1989 m.): „Knyga man buvo ir gaivus šaltinis, malšinantis troškulį, ir duona alkanam, žodžiu, vos ne stebuklas, kuriuo negalėjau atsistebėti, atsidžiaugti. Nuo pomėgio skaityti, nuo meilės knygai, matyt, ir prasidėjo noras, iš pradžių gal kiek nesąmoningas, pačiam ką nors sukurpti. Tai greičiau panašu į vaiko žaidimą, iš kurio kartais gali šis tas išeiti, bet gali ir nieko neišeiti. <...> Mokykla išmoko vaiką pažinti raides, skaityti, rašyti, paaugliui ir jaunuoliui duoda tam tikrą kiekį žinių iš literatūros istorijos, teorijos, tačiau nemoko kūrybiškai mąstyti, kurti. Ką ten kurti, jeigu net subrendusio skaitytojo neišaugina. <...> Gal kiek daugiau ugdyti gabumus padeda literatų būreliai, tačiau viena sąlyga – jų vadovas, literatūros mokytojas, pats turi būti didelės literatūrinės kultūros, kūrybingas. <...> Gal sugebėjimas aiškiai jausti, kur tu kaip rašytojas esi pajėgus, kur vidutiniškas, menkas ar visai bejėgis, taip pat yra nemenkas talento bruožas? “

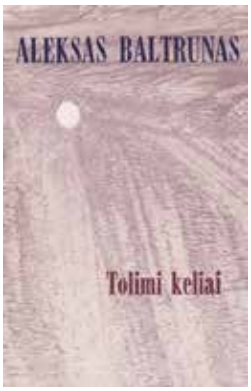

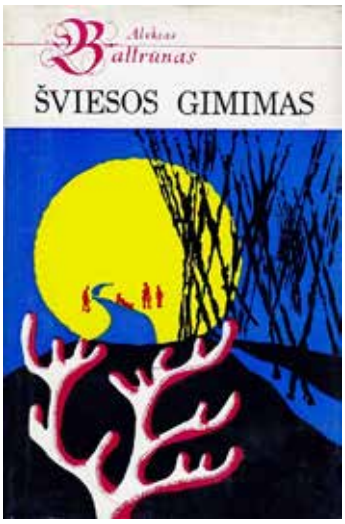

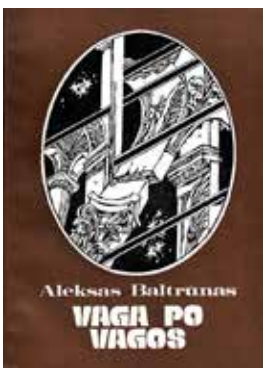

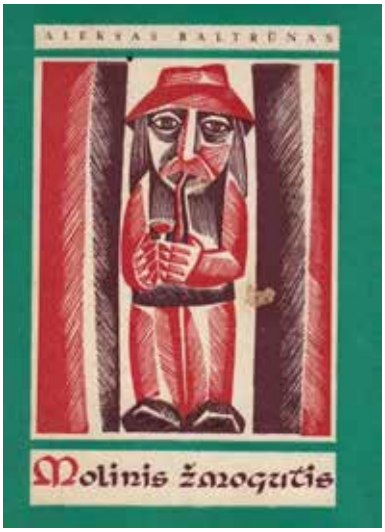

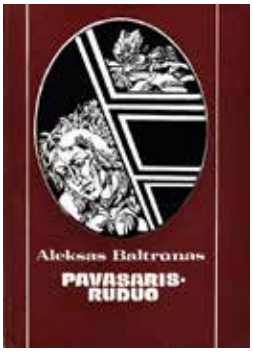

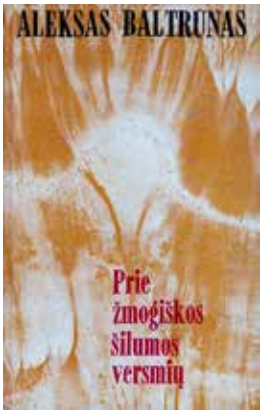

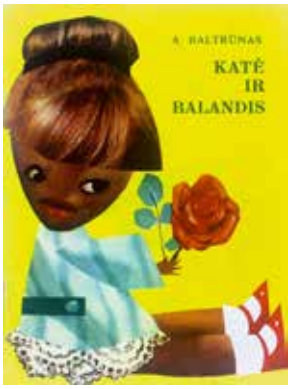

Algimantas Baltakis

O. PAJEDAITĖS NUOTRAUKOS

Algimantas Baltakis yra rašytojas profesionalas, Lietuvos rašytojų sąjungos narys nuo 1955 m., šios sąjungos valdybos narys (nuo 1959 m.), sąjungos žurnalo „Metai“ redakcinės kolegijos narys. A. Baltakis priklauso vadinamajai „trisdešimtųjų metų gimimo“ Lietuvos poetų kartai, kuri, nepaisant daugelyje jos knygų, ypač ankstyvųjų, esančių socialistinio realizmo „topų“, atgaivino pokario metais nuskurdintą lietuvių poeziją. Būtent iš A. Baltakio eilėraščio paplitęs populiarus apibūdinimas „pirmoji karta nuo žagrės“.

A. Baltakis tapo 1966-ųjų „Poezijos pavasario“ laureatu, pelnė respublikinę premiją už knygą „Keliaujantis kalnas“ (1967 m.), Salomėjos Nėries literatūrinę premiją už geriaausią metų eilėraštį kaimo tema „Baladė apie vagą“ (1974 m.), apdovanotas „Poezijos pavasario“ prizu geriausiam metų vertėjui už poezijos vertimus į lietuvių kalbą (1981 m.), tapo pirmuoju Pakruojo rajono savivaldybės įsteigtos E.Mieželaičio literatūrinės premijos laureatu (2015 m.) už poezijos rinktinę „Antakalnio vigilijos“. A. Baltakis apdovanotas ordino „Už nuopelnus Lietuvai“ Riterio kryžiumi (2005 m.) bei Lietuvos Respublikos Vyriausybės kultūros ir meno premija (2005 m.).

A. Baltakio išversta iš rusų kalbos: 1960 m. A. Bloko „Poezija“, 1961 m. R. Roždestvenskio „Rekviem“, 1966 m. A. Bloko „Lyrika“, S. Čikovanio „Poezija“, 1969 m. K. Kulijevo eilėraščių knyga „Sužeistas akmuo“, 1972 m. M. Radnočio „Poezija“, 1973 m. G. Vijeraus „Gyvasis vanduo“. Į lietuvių kalbą A. Baltakis taip pat išvertė H. Heinės, J. Jevtušenkos, R. Gamzatovo, O. Vaciečio ir kitų poetų eilėraščius. Pagal jo eiles kompozitoriai sukūrė dainų: Ričardas Bartusevičius („Hiperbolė“) ir Vytautas Kairiūkštis romansą „Sugrįžk“, Robertas Stanionis – „Antilopė“, „Pėdsakai“, „Miškų dukra“, Laimis Vilkončius – „Laivas“, „Pasakėlė“, „Vyturys“, „Mano dovanos“, Algimantas Bražinskas – „Ilgesio daina“ („Pušelė“), „Ugnelė“, „Vėduoklė“.

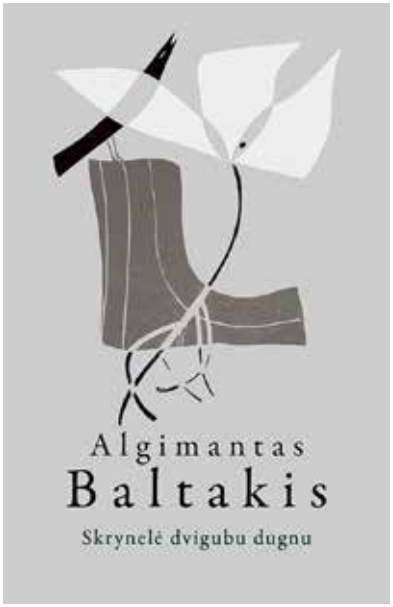

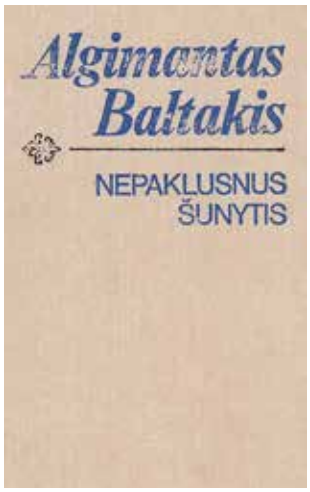

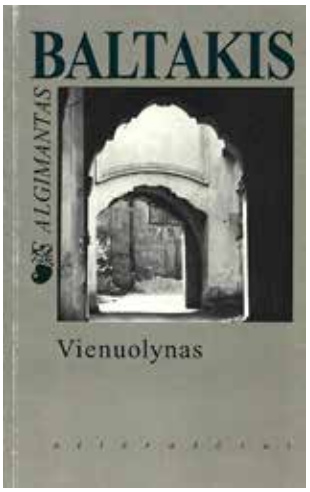

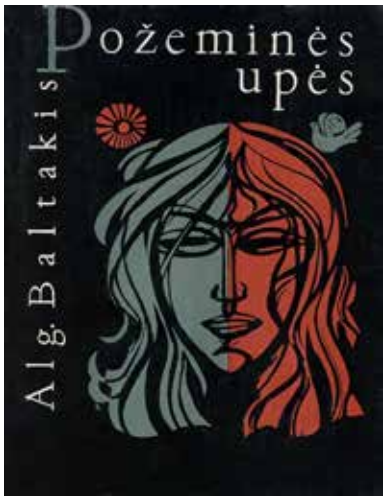

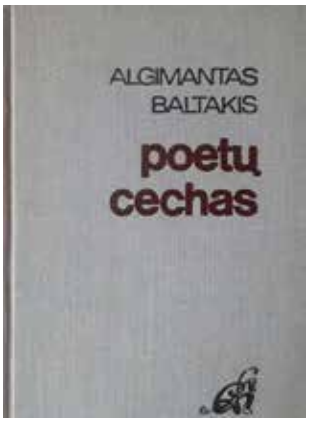

Antanas Jonynas

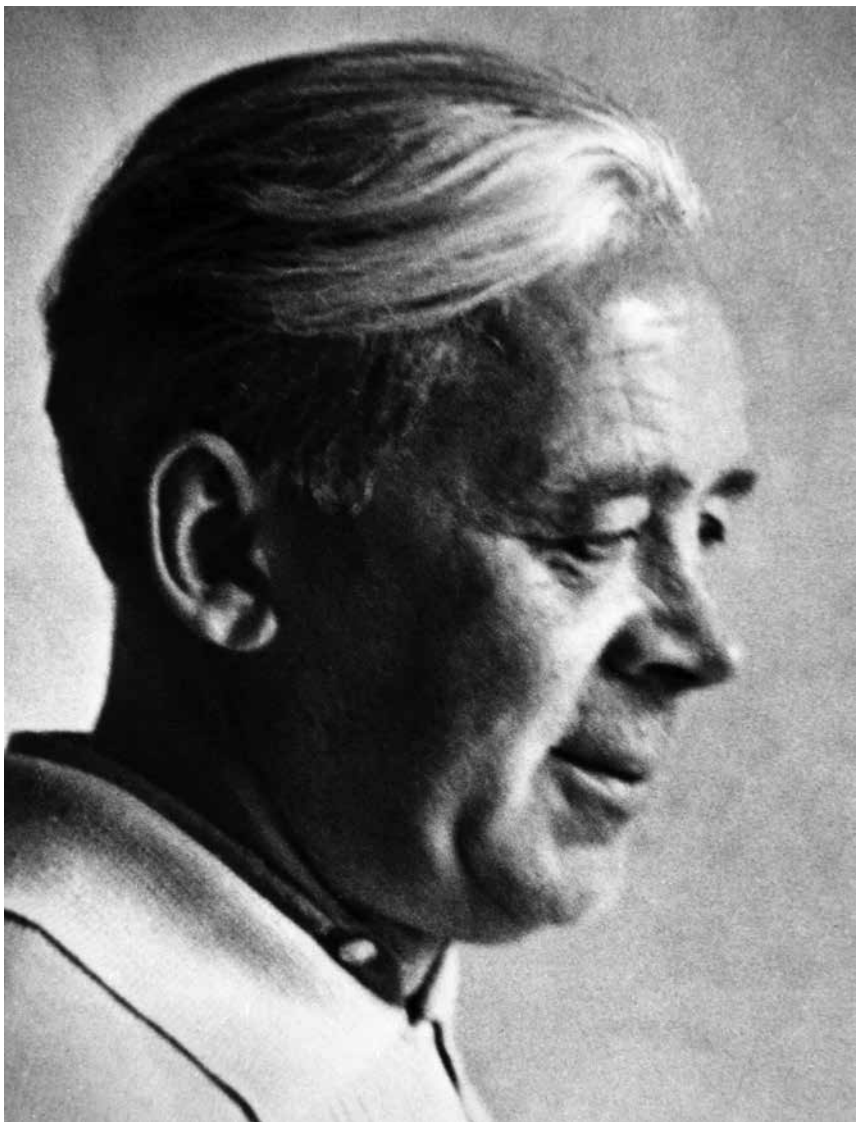

LLTI BIBLIOTEKOS FOTOTEKA

Ir literatūros darbas, ir darbas Aklųjų draugijoje yra mano dvyniai beržai, dvi atžalos, kurias išleido vienas kelmas – mano karšta ir nepasotinama meilė gyvenimui.“

A. Jonynas

Antanas Jonynas (gimęs 1923 m. gruodžio 14 d. Alytuje, miręs 1976 m. liepos 5 d. Vilniuje) – Lietuvos rašytojas, spaudos darbuotojas, nusipelnęs kultūros veikėjas (1973 m.), valstybinės premijos laureatas (1974 m.) Poetas 1933–1940 m. mokėsi Alytaus gimnazijoje, 1940 m. po sunkios ligos apako. Kauno aklųjų institute išmoko Brailio raštą, 1944 m. baigė Kauno mokytojų seminariją.

1944–1946 m. studijavo Vilniaus universitete, 1951–1952 m. Maksimo Gorkio pasaulinės literatūros institute. 1944–1951 m., 1952–1954 m. ir 1962–1963 m. buvo aklųjų draugijos pirmininku, 1963–1964 m. šios draugijos leidyklos direktoriumi. 1954–1962 m. su pertraukomis dirbo savaitraščio „Literatūra ir menas“, žurnalo „Pergalė“ redakcijose, 1958–1959 m. – žurnalo „Moksleivis“ redaktorius, o 1969–1970 m. – Rašytojų sąjungos poezijos konsultantas.

Eilėraščius pradėjo spausdinti nuo 1942 m. Pirmąją knygą „Kovotojų dainos“ išleido 1949 m. 1942–1945 m. eilėraščiuose ryški naujųjų romantikų poetika. Pilietinių eilėraščių rinkiniuose „Kovotojų dainos“, „Kad klestėtų žemė“, „Apmąstymai“, „Pasiryžimo metas“, „Su širdies mandatu“ vyrauja tikrovės apmąstymas, patetinis, tezinis stilius.

Parašė eiliuotų apybraižų ir reportažų rinkinį „Pavasarėjančiais arimais“ (kartu su J. Macevičiumi), satyrinių eilėraščių rinkinį „Pernykštis sniegas“ (kartu su Kostu Kubilinsku), satyrinių apysakų rinkinius „Paskutinė vakarienė“, „Žinok, ką pasakys vyriausiasis“ (kartu su Juozu Požėra), „Šventieji žiedžia puodus“, filmo „Svetimi“ scenarijų (kartu su J. Požėra, filmo režisierius Marijonas Giedrys), publicistikos rinkinį „Žmogiškoji reabilitacija“, literatūros kritikos rinkinį „Prie gyvo šaltinio“, kūrinių vaikams ir jaunimui.

Iš viso išleisti aštuoni poezijos rinkiniai, parašyta apybraižų, apsakymų ir satyrinių kūrinių. Bendradarbiavo su rašytojais J. Macevičiumi, J. Požėra, K. Kubilinsku. 1980 m. pradėta leisti A. Jonyno knygų serija. 2003 m. poeto sūnus Antanas A. Jonynas sudarė poezijos rinktinę „Rugsėjo pilnatis“, kurioje paskelbta Antano Jonyno ankstyvoji poezija.

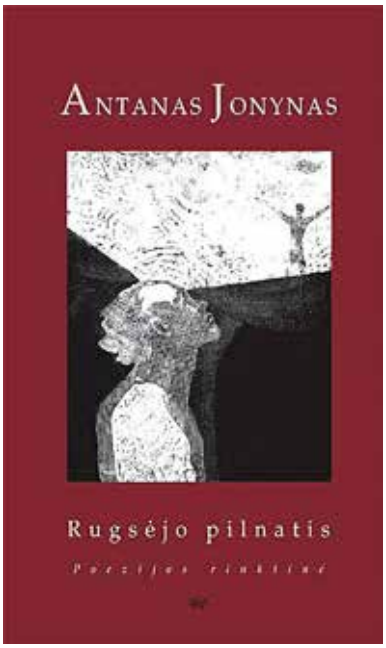

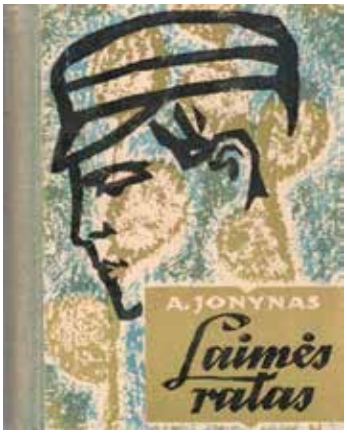

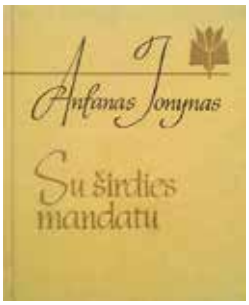

Grigorijus Kanovičius

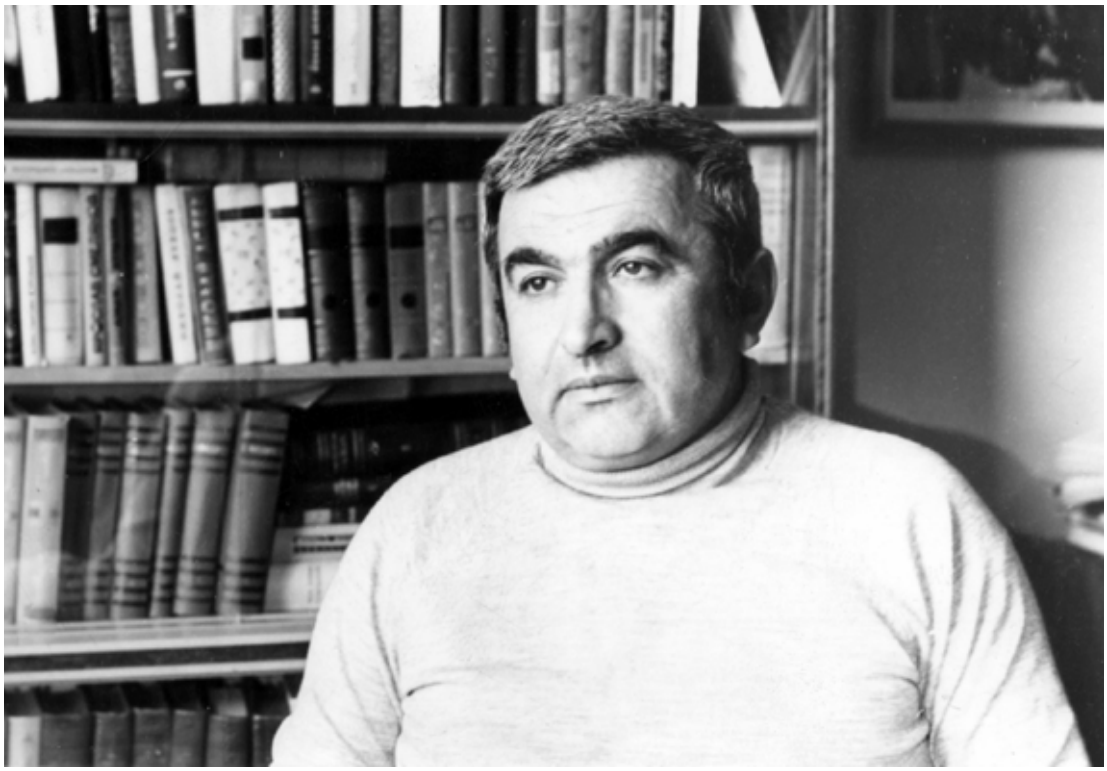

LLTI BIBLIOTEKOS FOTOTEKA

Apdovanojimai: 1988 m. Literatūros premijos laureato, 1995 m. Lietuvos Didžiojo kunigaikščio Gedimino 3-ojo laipsnio ordino, 1997 m. knyga „Žydų parkas“ Izraelyje pripažinta geriausiu metų romanu rusų kalba, 2008 m. knyga „Šėtono apžavai“ įtraukta į kūrybiškiausių metų knygų dvyliktuką ir nominuota Metų knygos rinkimuose suaugusiųjų prozos kategorijoje, 2013 m. „Miestelio romansas“ nominuotas Metų knygos rinkimuose suaugusiųjų prozos kategorijoje, 2014 m. suteikta Nacionalinė kultūros ir meno premija, 2014 m. – Liudo Dovydėno literatūrinė premija už romaną „Miestelio romansas“, 2015 m. – ordino „Už nuopelnus Lietuvai“ Komandoro didysis kryžius už nuopelnus Lietuvos Respublikai ir Lietuvos vardo garsinimą pasaulyje.

Grigorijus Kanovičius – prozininkas, kino ir teatro dramaturgas, poetas, vertėjas. G. Kanovičius gimė tradicinėje Lietuvos žydų šeimoje Jonavoje 1929 metų birželio 18-ąją. Drauge su tėvais išvyko iš karo apimtos Lietuvos, gyveno Kazachstane ir prie Uralo. 1945 metais šeima grįžo į Vilnių. 1953 m. G. Kanovičius baigė slavistikos studijas Vilniaus valstybiniame universitete. G. Kanovičiaus kūryba išversta į lietuvių, lenkų, vokiečių, anglų, prancūzų, čekų, bulgarų, vengrų, hebrajų ir kitas kalbas. Rašo rusų kalba. Lietuvos rašytojų sąjungos narys – nuo 1954 m. G. Kanovičius dirbo Lietuvos Mokslų akademijos lietuvių kalbos ir literatūros institute, Lietuvos kino studijoje. 1993 m. išvyko gyventi į Izraelį, 1995–1999 m. – didžiausio JAV laikraščio rusų kalba „Novoje ruskoje slovo“ („Naujasis rusų žodis“) korespondentas Izraelyje. Sąjūdžio tarybos narys, 1988–1993 m. – Lietuvos žydų bendruomenės pirmininkas.

Jo autobiografinė apysaka „Aš žiūriu į žvaigždes“ (1959 m.) – pirmoji apysaka Sovietų Sąjungoje apie žydų gyvenimą, paskatinusi romanų ciklą apie pusantro šimto metų Lietuvos žydų istoriją: trilogiją „Žvakės vėjyje“ (1986 m.), dilogiją „Kvailių ašaros ir maldos“ (1983 m.) ir „Ir nėra vergams rojaus“ (1990 m.), dilogiją „Ožiukas už pora skatikų“ (1996 m.), romanus „Nenusigręžk nuo mirties“ (1992 m.) ir „Žydų parkas“ (1998 m.). Autorius šiam ciklui priskiria ir apysakas „Sapnų pardavėjas“ ir „Nukirstų medžių šlamėjimas“, „Veidai sutemose“ ir romaną „Šėtono gundymai“. Naujausias rašytojo kūrinys – romanas „Šėtono apžavai“, išleistas 2008 m., knyga „Našlių kelionės“ (2 apysakos ir 3 „nepramanyti apsakymai“). G. Kanovičius išvertė keliasdešimt knygų iš lietuvių ir jidiš kalbų, jo kūrinių išversta į 12 kalbų.

Parašė scenarijus kino filmams „Surask mane“ (1967 m., rež. A. Araminas LKS), „Ave, Vita“ (1969 m., rež. A. Grikevičius, LKS), „Žaizdos žemės mūsų“ (kartu su E. Uldukiu, 1971 m., rež. M. Giedrys, LKS), „Ties riba“ (1973 m., rež. R. Vabalas, LKS), „Ilga kelionė prie jūros“ (kartu su I. Fridbergu, 1976 m., rež. A. Araminas, LKS), „Lizdas vėjyje“ (kartu su I. Fridbergu, 1979 m., rež. O. Neuland, Tallinnfilm), „Palinkėk man prasto oro“ (kartu su I. Fridbergu, 1980 m., rež. V. Brasla, Rygos kino studija), „Miško našlaitės“ (kartu su I. Fridbergu, 1980 m., rež. K. Kiisk, Tallinnfilm).

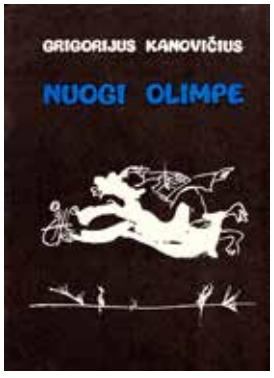

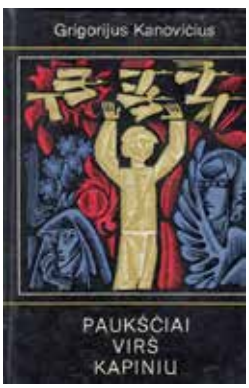

Jonas Avyžius

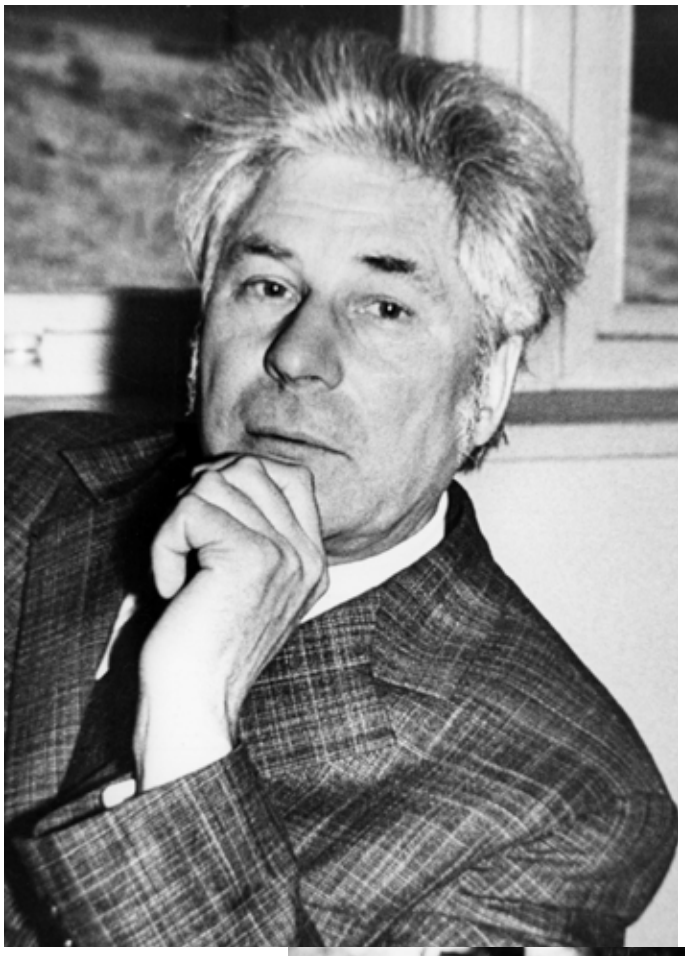

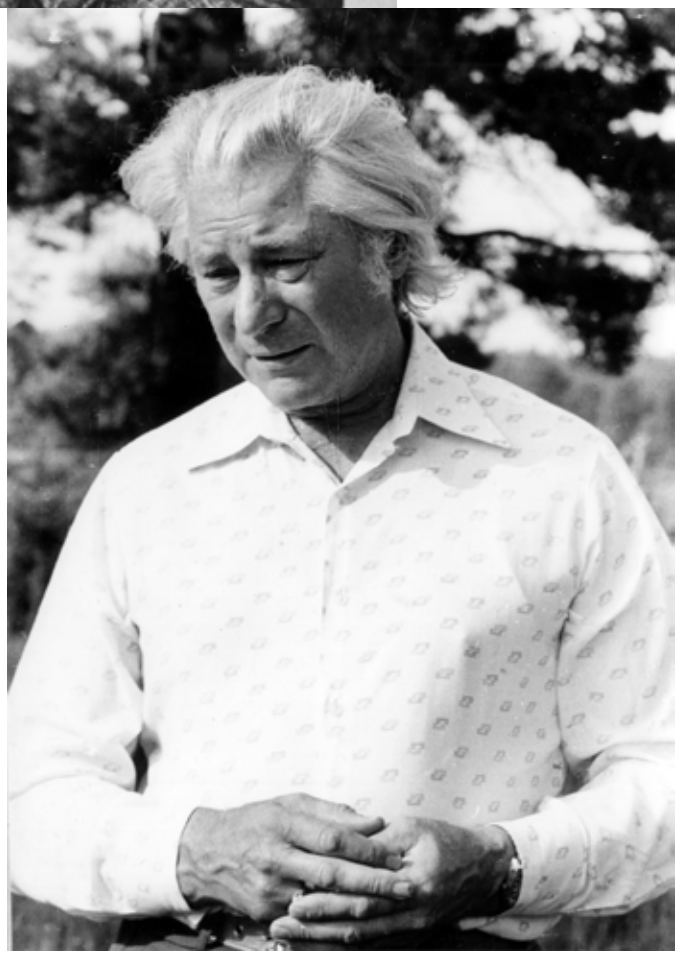

O. PAJEDAITĖS NUOTRAUKOS

Jono Avyžiaus kūryba artima tradiciniam realistiniam pasakojimui, jo kūriniuose vaizduojamos situacijos, charakteriai ir konfliktai pasižymi nepadailinta gyvenimo tiesa, autentika. Įprasta rašytojo kūrybinio kelio pradžia laikyti apsakymų rinkinį „Pirmosios vagos" (1948 m.), tikra įtampa tvyrojo rašytojo sieloje, kad tragiškos okupacijos metai atsispindėtų romane „Sodybų tuštėjimo metas". Tačiau romanui pasirodyti prireikė lygiai 25 metų, o iki tol J. Avyžius rašė apsakymus ir apysakas, daugiausia kaimo tematika. Pasirodė ir jo apysakos „Garbė" ir „Palikimas" (1949 m.), apsakymų rinkiniai „Išsivadavimas" (1951 m.), „Žmonės ir įvykiai" (1954 m.), „Butkus keršytojas"(1957 m.), meninė apybraiža „Upė ir krantai" (1957 m.), vėliau perdirbta į apysaką „Žmogus lieka žmogumi" (1960 m.).

Parašęs pirmąjį romaną „Į stiklo kalną" (1961 m.) J. Avyžius toliau ieškojo naujų literatūrinių sprendimų. 1964 metais pasirodė romanas „Kaimas kryžkelėje": „Kaimą kryžkelėje" aš rašiau su didelėmis pertraukomis beveik 11 metų", – sakė autorius, o paties romano sukūrimo istorija atspindi ilgametę kovą su naiviomis literatūrinės kritikos dogmomis.

J. Avyžius skaudžiai išgyveno vokiečių okupaciją, tapusią romano „Sodybų tuštėjimo metas" (1970 m.) ašimi, už šį kūrinį 1976 m. autoriui paskirtas aukščiausias to meto literatūrinis apdovanojimas. Romanas išverstas į daugiau nei 25 kalbas. Romanas „Chameleono spalvos" (1978 m.) – vienintelis miesto tema parašytas romanas jo kūrybinėje biografijoje: „Turėjau pragyventi Vilniuje daugiau kaip trisdešimt metų, pamilti šį miestą, kad kiltų nenumaldomas noras parašyti tokią knygą".

Antrasis J. Avyžiaus romanas apie kaimą – „Degimai" (1982 m.), kurį autorius laikė „Kaimo kryžkelėje", pasirodžiusio 20-ia metų anksčiau, tęsiniu. Šie du kūriniai sudaro tarsi dilogiją, apimančią beveik ketvirtį šimtmečio (1957–1980 m.).

J. Avyžiui jėgų atgavimo ir atsinaujinimo šaltiniu buvo kūryba vaikams, jiems rašytojas sukūrė keletą apsakymų, pasakėlių, vaizdelių knygų: „Mažos pasakos mažiesiems" (1958 m.), „Neklaužada Kastytė" (1959 m.), „Geležinis nykštukas" ir kt.

Rašytojui teko dirbti Seimo švietimo, mokslo ir kultūros komitete. Už nuopelnus Lietuvos valstybei ir jos kultūrai, J. Avyžius apdovanotas Didžiojo Lietuvos kunigaikščio Gedimino ordinu.

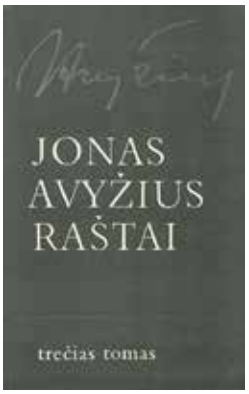

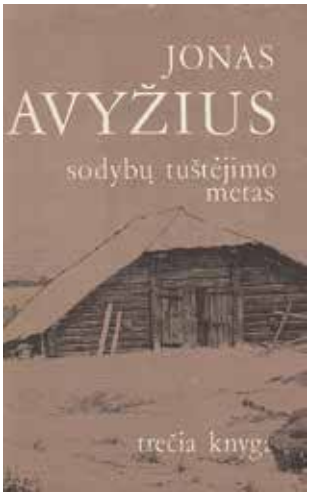

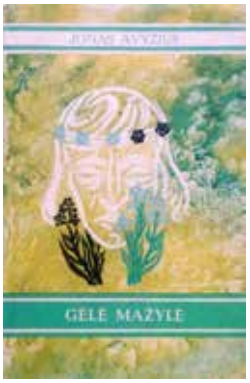

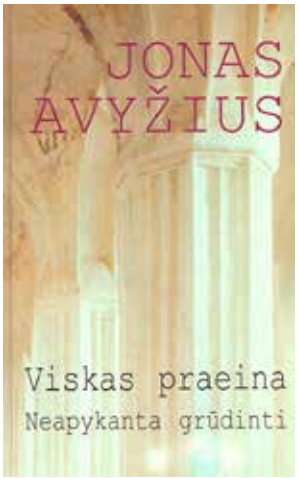

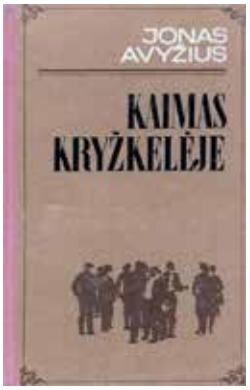

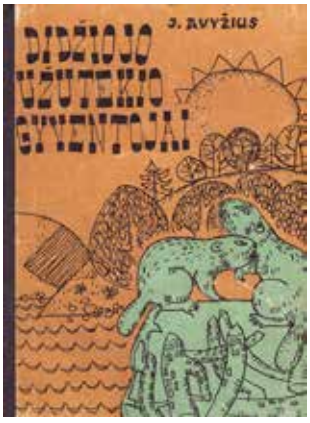

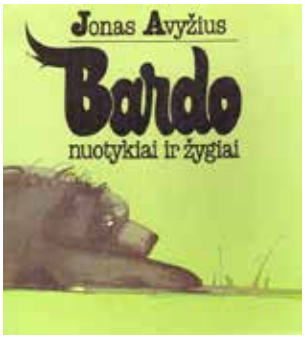

Jonas Dovydaitis

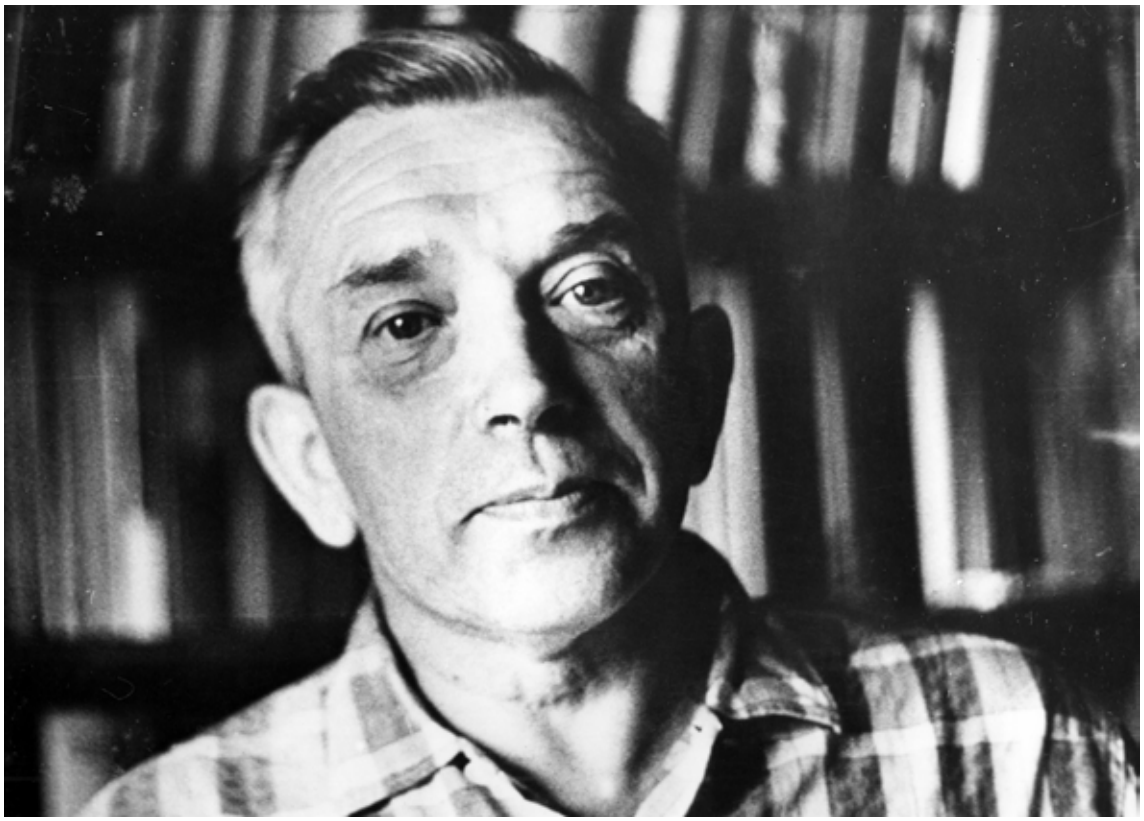

LLTI BIBLIOTEKOS FOTOTEKA

Jonas Dovydaitis (1914–1983) – Lietuvos lakūnas, sklandytojas, žurnalistas, rašytojas. J. Dovydaičio tėvas – Nepriklausomybės Akto signataras, ministras pirmininkas Pranas Dovydaitis, brolis – žurnalistas, sklandytojas Vytautas Dovydaitis. 1933–1938 m. lankė Nidos sklandymo mokyklą, vienam iš pirmųjų Lietuvos sklandytojų suteikta aukščiausia „C“ piloto kvalifikacija. 1937 m. baigė Kauno aviacijos mokyklą, 1938 m. – Kauno aukštesniąją technikos mokyklą. 1938 m. Tautinės olimpiados metu vykusiose aukštojo pilotažo varžybose nugalėjo privalomųjų ir laisvųjų figūrų rungtyse. 1939 m. kartu su komanda tapo Baltijos šalių čempionu. Deja, 1940 m. lietuviams dalyvauti tarptautinėse varžybose buvo uždrausta. Dirbo Lietuvos aeroklubo lakūnu, 1940–1941 m. – Lietuvos aeroklubo generalinis sekretorius.

Kūrinius pradėjo spausdinti 1925 m. vaikų periodikoje. 1938 m. parašė pjesę mėgėjų scenai „Geležinis trejetas“, 1939–1940 m. redagavo žurnalą „Lietuvos sparnai“, 1940–1941 m. – aviacijos sporto žurnalą „Liaudies sparnai“. 1941 m. suimtas kartu su tėvu, iki 1944 m. kalėjo Kargopolyje, Goroso lageryje (Archangelsko srityje). 1944–1947 m. dirbo laikraščio „Tiesa“, 1948–1950 m. – žurnalo „Švyturys“ redakcijose, 1968–1970 m. – žurnalo „Sparnai“ redaktoriumi. Po Antrojo pasaulinio karo paskelbė apsakymų, pjesių, apybraižų, propaguojančių socializmą.

Parašė pirmąjį lietuvišką romaną pagal socialistinio realizmo kanonus – „Dideli įvykiai Naujamiestyje“ (1953 m.; pirma redakcija – „Po audros“, 1948 m.). Publikuoti socialistinės tematikos apsakymų rinkinys „Vidurnakčio mįslė“ (1979 m.), romanai „Žydrieji ežerai“ (1964 m.), „Mašinų žmogus“ (1980 m.), nuotykiniai romanai vaikams „Stikliniai balandžiai“ (1960 m.), „Pilies skersgatvis“ (1968 m.), „Perkūno žirgai“ (1975 m.), apsakymų rinkinys „Grumtynės“ (1982 m.). J. Dovydaičio kūriniuose ryškios ideologinės schemos, tendencingumas.

Kino filmo „Tiltas“ (Lietuvos meninių ir kronikinių filmų kino studija, režisierius B. Šreiberis, 1956 m.) scenarijaus autorius. Tuomečių kinematografininkų sąjungos, rašytojų sąjungos ir automėgėjų draugijos narys. 1964-ais J. Dovydaičiui suteiktas nusipelniusio kultūros veikėjo vardas.

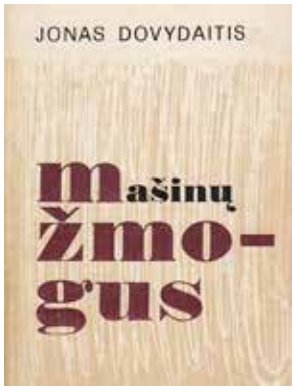

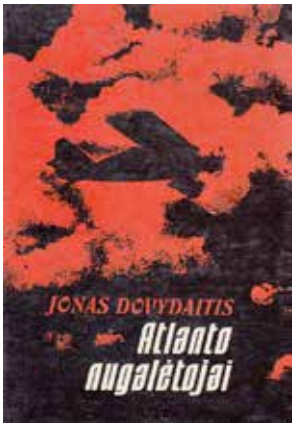

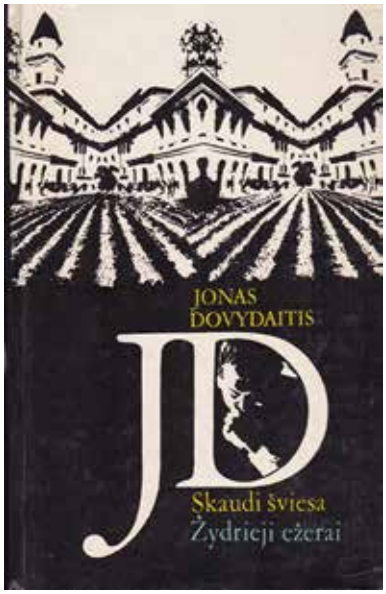

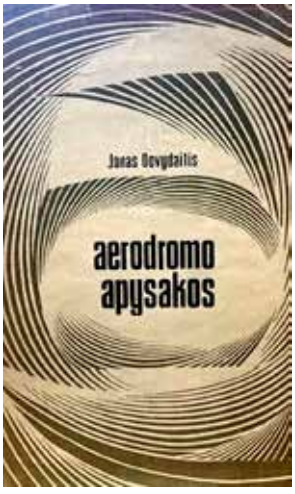

Justinas Marcinkevičius

NUOTRAUKA IŠ ASMENINIO ARCHYVO

Tad ir kūryba man yra kalbėjimas su žmogumi ir apie žmogų. Vargu ar kas įtikins mane turint ją kokį kitą tikslą. Kalbėjimas žmonių kalba, nes visada norėjau suprasti ir būti suprastas. Esu ir medžio, ir paukščio, ir žolės lūpos, turiu ir už juos kalbėti, nes poezija – tai rūpestis dėl visko, kas yra, o tiesa gali būti ir kalnas, ir smėlio grūdelis. Štai kodėl žmogus, paklaustas apie gyvenimą, visam gyvenimui susimąsto.“

J. Marcinkevičius, 1977 m.

Justinas Marcinkevičius – lietuvių poetas, prozininkas, dramaturgas, vertėjas, Lietuvos mokslų akademijos tikrasis narys. Gimė 1930 m. kovo 10 d. Važatkiemyje. 1954 m. Vilniaus universitete baigė lituanistikos studijas. Dirbo žurnalų „Genys“ ir „Pergalė“ redakcijose, 1959–1960 m. Lietuvos rašytojų sąjungos valdyboje. Atgimimo pradžioje buvo Sąjūdžio iniciatyvinės grupės narys.

J. Marcinkevičius lietuvių suvokiamas kaip „tautos poetas“: tęsdamas neoromantinės lyrikos raidą, savąja kūryba gaivino lietuvių kultūrinę savimonę, sugrąžino į lietuvių literatūrą humanistinę idėją, įtvirtino estetinius literatūros kriterijus. Anot literatūrologų, visa jo poezija tarsi dalintina į du polius: pirmasis artimesnis romantinei tradicijai, antrasis – modernumui bei avangardui. Pagrindinės J. Marcinkevičiaus kūrybos temos buvo Lietuva, jos istorija, dabartis, gamta ir kultūra, žmogus Tėvynėje, žmogaus egzistencinė problematika: laimė, kančia, ištikimybė, pareiga, dora. J. Marcinkevičius į Lietuvos dramaturgijos ir teatro istoriją įrašytas aukso raidėmis savąja trilogija „Mindaugas“, „Katedra“, „Mažvydas“, kurioje giliai apmąstomi Lietuvos valstybės susidarymo ir suvienijimo etapai, architekto kūrėjo ir tarnavimo bažnyčiai santykis, gimtosios kalbos grožis, galia ir išsaugojimo svarba. Ši trilogija ugdė tautiškumą, žadino domėjimąsi gimtąja kalba ir šlovinga istorija.

J. Marcinkevičiaus poezijos branduolys – lietuvių tautos savasties, jos istorinio kelio bei likimo apmąstymas. Svarbiausias tautinės tapatybės šaltinis poetui buvo sodžiaus kultūra, tad eilėraščiuose ir poemose kasdieniai žemdirbių darbai, buitis ir daiktai vaizduojami kaip svarbūs ritualai, įgaunantys sakralumo ir mitologijos bruožų. J. Marcinkevičiaus kūriniuose gausu Lietuvos kaimo gamtos perteikimo. Bene kertinė poeto kūrybos atrama buvo lietuvių tautosaka, iš jos kūrėjas perėmė daugelį poetinių įvaizdžių ir melodingą intonaciją.

J. Marcinkevičiaus kūryba atskiromis knygomis išleista keliolika užsienio kalbų, jo eilėraščiai tapo bemaž poros šimtų dainų tekstais.

Žinomiausi apdovanojimai: 1957 m. LSSR valstybinė premija už poemą „Dvidešimtas pavasaris“, 1965 m. „Poezijos pavasario“ laureato vardas, 1969 m. LSSR valstybinė premija už dramą-poemą „Mindaugas“, 1975 m. LTSR nusipelniusio meno veikėjo, 1978 m. LSSR liaudies poeto vardas, 1985 m. Suomijos Didžiojo Sidabro medalis už „Kalevalos“ vertimą, 1993 m. Didžiojo Lietuvos kunigaikščio Gedimino ordino 3-ojo laipsnio medalis, 1994 m. Santarvės premija, 1997 m. DLK Gedimino 1-ojo laipsnio ordinas, 1998 m. Johano Gotfrydo Herderio premija ir Norvegijos Karališkasis Garbės ordinas „Commander“, 2000 m. literatūrinė „Varpų“ premija ir Lietuvos nepriklausomybės medalis, 2001 m. Nacionalinė kultūros ir meno premija, 2002 m. lapkričio 20 d. Vilniaus miesto garbės piliečio vardas, 2003 m. Vytauto Didžiojo ordino Didysis kryžius, 2004 m. Estijos Respublikos Baltosios žvaigždės 2-ojo laipsnio ordinas, 2005 m. Pasaulinės intelektinės nuosavybės organizacijos apdovanojimas ir Baltijos Asamblėjos literatūros premija, 2008 m. Nacionalinė pažangos premija ir LR Prezidento medalis Lietuvos Persitvarkymo sąjūdžio Iniciatyvinės grupės nariui, 2009 m. Vaižganto literatūrinė premija, 2010 m. Jono Aisčio literatūrinė premija.

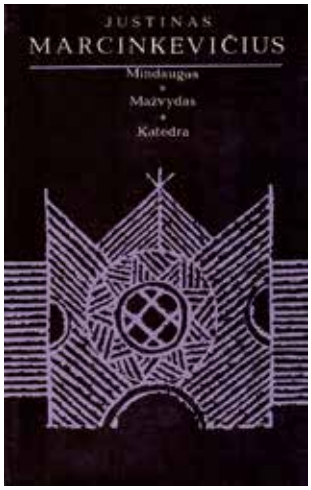

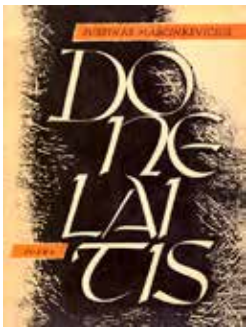

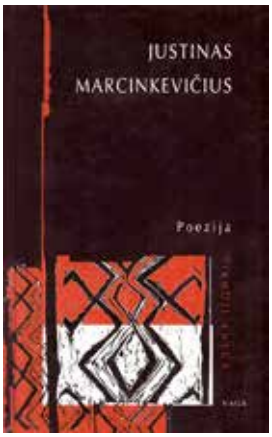

Kazys Ambrasas

O. PAJEDAITĖS NUOTRAUKA

Niekada nemaniau ir nemanau, kad kritika yra pats garbingiausias ar pats populiariausias literatūros žanras. Jokiu būdu tai nėra ramiausias literatūros baras: yra tekę likti ir „su skydu“, ir „ant skydo“... Bet tai yra pats tinkamiausias literatūros žanras – žinoma, tam, kas šį žanrą pasirinko ar pasirenka kaip vienintelį, pasirenka dorai, nuoširdžiai, nesitikėdamas jokių medžiaginių lobių, negalvodamas apie mieščioniską ramybę, apie galimas odes ir neišvengiamas elegijas, o tetrokšdamas nesavanaudiškai tarnauti dvasiniam visuomenės gyvenimui, vildamasis prisidėti jei ne visada prie estetinių vertybių gausinimo, tai bent jau prie jų platesnio paskleidimo visuomenėje, prie tikrųjų vertybių populiarinimo ir tariamųjų tuštybės atskleidimo.“

K. Ambrasas, 1977 m.

Literatūros kritikas, redaktorius Kazys Ambrasas (1931–1987) mokėsi Joniškio gimnazijoje, 1950–1955 m. Vilniaus universiteto Istorijos ir filologijos fakultete studijavo lietuvių kalbą ir literatūrą. 1956–1961 m. dirbo savaitraščio „Literatūra ir menas“ redakcijoje. 1961–1963 m. LSSR rašytojų sąjungos valdybos atsakingasis sekretorius 1964–1970 m. LSSR kultūros ministerijos repertuarinės redakcinės kolegijos narys.

1969 m. filologijos mokslų kandidatas. 1970–1984 m. leidyklos „Vaga“ vyr. redaktorius.

Bibliografija: „Laiko tiesa“ (1960 m.), „Literatūra – gyvenimo atspindys“ (1960 m.), „Literatūros akiračiai“ (1961 m.), „Mintys kelyje: kai kurie šiuolaikinio literatūrinio proceso bruožai“ (1963 m.), „Pažangioji lietuvių kritika“ (1966 m.), „Kritikos etiudai“ (1976 m.), „Leksiniai lietuvių kalbos substitutai“ (1976 m.), „Pažangioji lietuvių kritika, 1918–1940: bandymas analizuoti ir sintetinti“ (1978 m.), „Kritikos etiudai: kritikos raštų rinktinė“ (1981 m.), „Romano likimas, arba Liudo Vasario draugai ir priešai“ (1983 m.), „Gyvenimo apoteozė: straipsniai, atsiminimai, pašnekesiai“ (1984 m.), „Skaitau Baltušį“ (1986 m.).

Apdovanojimai: Nusipelniusio kultūros veikėjo (1975 m.), valstybinė premija (1979 m.)

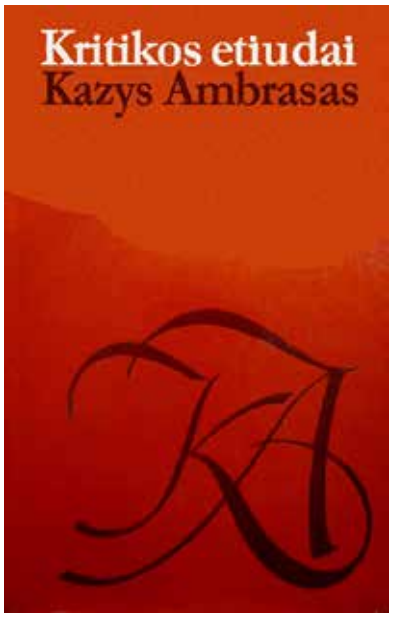

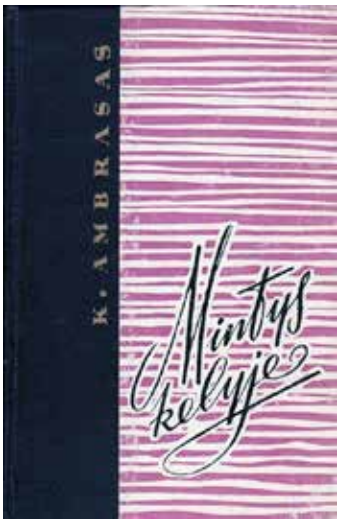

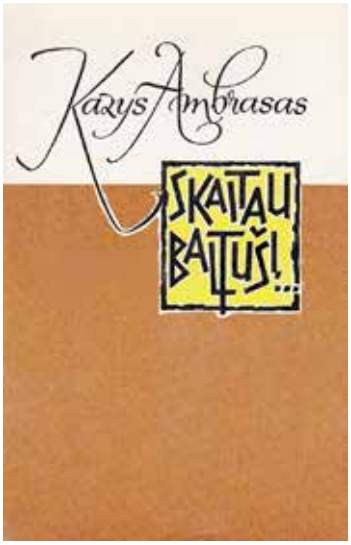

Kazys Saja

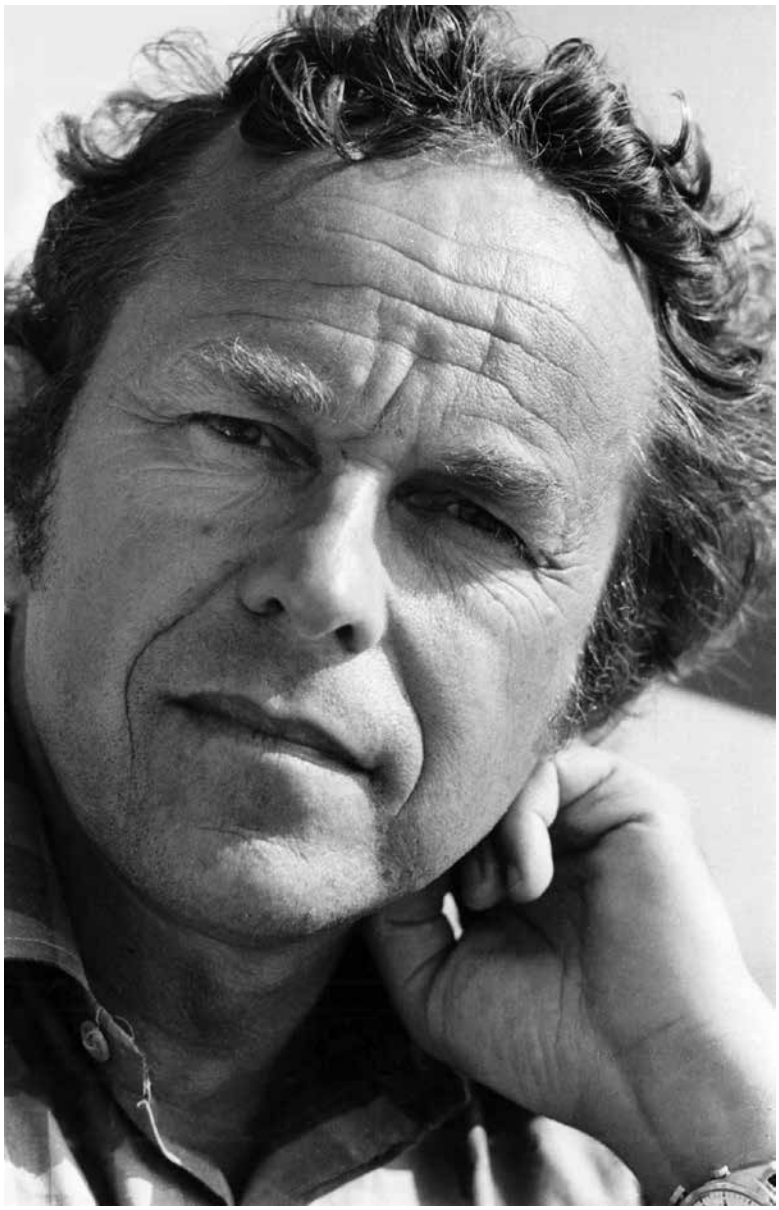

O. PAJEDAITĖS NUOTRAUKA

Laikas padeda įsigyti patirties ir podraug kelia vis naujų reikalavimų. Gyvenimo rateliai barška, ridedėdami per abejonių kupstus ir kelmus, klimpsta į buities makalynę, o priekyje – vis kalnas ir kalnas.“

K. Saja, 1976 m.

Kazys Saja gimė 1932 m., Skėrių kaime, Pasvalio rajone. Būdamas mažas, neteko tėvų, todėl su broliu išsikraustė pas dėdienę į Kauną, iš kur po metų išvyko į Plungę, Vaištarų kaimą. 1943 m. baigė Paukštakių pradžios mokyklą, 1952 m. – Klaipėdos žemės ūkio technikumą. Nenorėdamas tapti agronomu, nutarė siekti architekto specialybės, tad įstojo į Kauno politechnikos institutą, bet jo nebaigęs grįžo į Klaipėdą ir įstojo į Mokytojų instituto Gamtos ir geografijos skyrių. Jį baigė 1954 m., tuo metu skleidėsi ir rašytojo kūrybiniai gebėjimai – parašė pirmąją pjesę „Lažybos“. Pjesė buvo sėkminga – 1954 m. pastatyta Klaipėdos dramos teatre, o 1955 m. – Estijoje, Piarnu dramos teatre. Pritrūkęs veiklos, K. Saja išvyko į Vilnių: norėjo studijuoti Vilniaus universitete, bet nebuvo priimtas, tad pradėjo mokslus Pedagoginio instituto Lituanistikos fakultete. Tuo metu ir parašė apsakymų knygelę „Klumpės“, atvėrusią kelią į vaikų literatūrą. 1957 m. pastatytos kelios Kazio Sajos pjesės: komedija „Silva studentauja“ – Lietuvos akademiniame dramos teatre, o „Septynios ožkenos“ – Klaipėdos dramos teatre. Po metų rašytojas baigė studijas. Tuo metu nemažai jo pjesių sulaukė dėmesio ir atvėrė kelią tolesnei rašytojiškai, kūrybinei karjerai. Vėliau K. Saja pasuko link politikos: 1988–1990 m. buvo Lietuvos Persitvarkymo Sąjūdžio Vilniaus miesto tarybos narys, o nuo 1990 m. – jis jau deputatas bei Nepriklausomybės atkūrimo akto signataras LR Aukščiausiojoje Taryboje – Atkuriamajame Seime.

Nuo 1956 m. Kazys Saja – Lietuvos rašytojų sąjungos narys. Kūrėjo tekstams būdingi tautiškumo, humanizmo, laisvamaniškumo, kaimo, pagonybės, senolių išminties bruožai. K. Saja drąsiai reiškia pilietinę poziciją, aktyviai pasisako politiniais, socialiniais, etikos ir kitais visuomenei svarbiais klausimais.

Apdovanojimai: 1972 m. respublikinė premija už apysaką vaikams „Ei, slėpkitės“, 1977 m. Žemaitės premija už apsakymų knygą „Po to, kai jie pavirto medžiais“, 1987 m. Juozo Grušo premija už dramą „Žemaičių piemuo“, 1989 m. Kosto Kubilinsko premija už apysaką „Gvidono apsiaustas“, 1989 m. Motiejaus Valančiaus premija už pjesę „Žemaičių piemuo“, 1989 m. Didžiojo Lietuvos kunigaikščio Gedimino 5-ojo laipsnio ordinas, 2000 m. Lietuvos nepriklausomybės medalis, 2014 m. Martyno Vainilaičio premija už mitologinius motyvus knygoje „Kinivarpų raštai“, 2014 m. knyga „Liepsnojanti“ nominuota Metų knygos rinkimuose paauglių knygų kategorijoje.

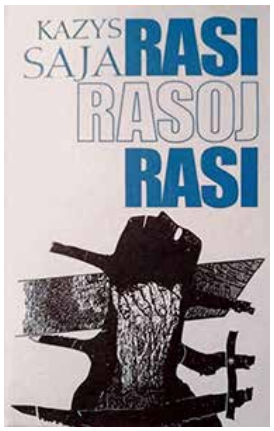

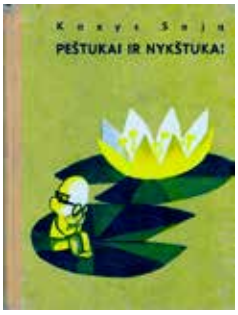

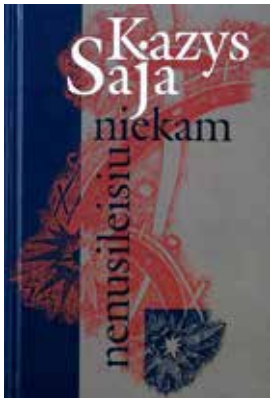

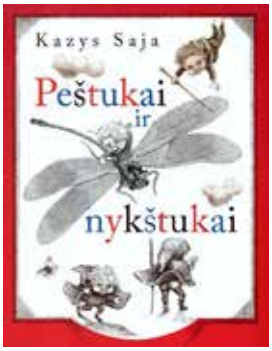

Marijonas Krasauskas

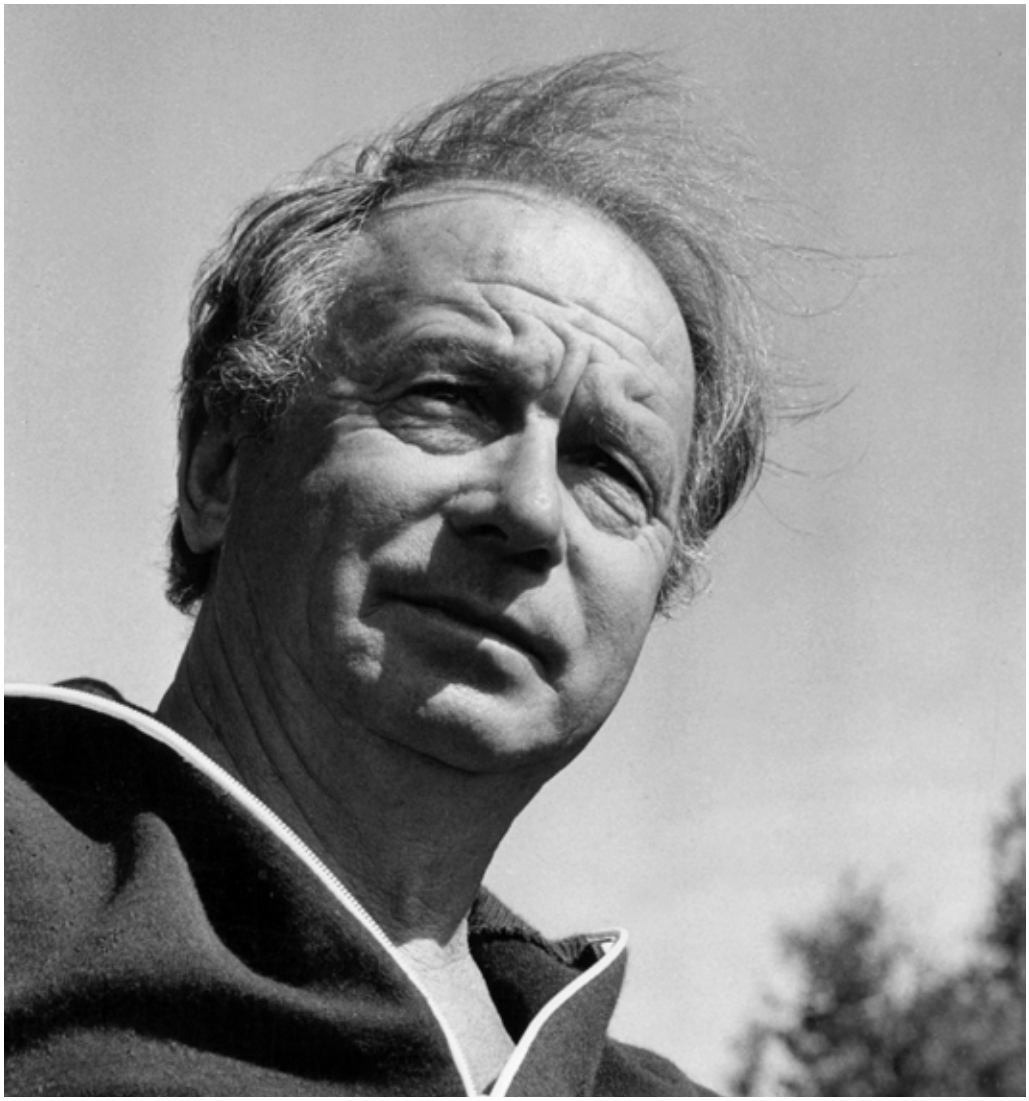

O. PAJEDAITĖS NUOTRAUKA

Gimiau Kaune, darbininkų šeimoje. Vienas mano senelis buvo vargonininkas, kitas – kalvis. Galbūt, todėl iš vieno paveldėjau skardų balsą, iš kito – kietą kumštį. Ką veikiau, kuo buvau, kokiais gyvenimo laiptais kilau ir kritau – dabar tai neturi jokios reikšmės. Pragyvenau daugiau nei pusę amžiaus, o iki šiol neišmokau blaiviai žiūrėti į gyvenimą: turiu pašėlusį norą kovoti su vėjo malūnais. Esu karštai įsimylėjęs vieną merginą, vardu Lakaja, ji kartais apvilia žuvelėmis, bet savo nuostabiu grožiu – niekados. Ir toliau lieka svajonė parašyti bent vieną gerą knygą. Svajonė lieka svajonėmis, bet kol plaks širdis – tai sieksiu.“

M. Krasauskas, 1976

Prozininkas Marijonas Krasauskas (1921–1992, kūrybinis slapyvardis – Kazys Marukas) 1941 m. baigė Kauno trečiąją gimnaziją. Įstojo į pogrindinę komjaunimo organizaciją. Antrojo pasaulinio karo metu tarnavo sovietų armijos 16-oje lietuviškoje divizijoje. 1944–1946 m. dirbo Lietuvos LRS Prezidiume, 1946–1952 m. žurnalo „Jaunimo gretų“ redakcijoje, 1956–1985 m. – žurnalo „Genys“ redakcijoje. Lietuvos rašytojų sąjungos narys – nuo 1955 m.

Apsakymų rinkiniuose „Draugystė“, „Naktigonėje“, „Paprasta istorija“, apysakoje „Žaliakalny šluoja gatves“ daugiausia vaizduojamas darbininkų gyvenimas buržuazijos valdymo metais, pokario buitis, romanuose „Kam patekės saulė“, „O mūsų tiek mažai“ – 16-osios divizijos karių buitis ir žygdarbiai. Parašė apsakymų vaikams. Kūrybai būdingas ramus, analitiškas pasakojimas. K. Maruko kūriniai išversti į rusų, ukrainiečių, baltarusių, moldavų, latvių, estų, vokiečių, lenkų ir kitas kalbas.

Bibliografija: Draugystė“ (1948 m.), „Naktigonėje“ (1953 m.), „Mažasis kareivis“ (1956 m.), „Paprasta istorija“ (1958 m.), „Auksarankė“ (1961 m.), „Mama ir šoferis“ (1962 m.), „Žaliakalny šluoja gatves“ (1962 m.), „Kam patekės saulė“ (1966 m.), „Jei nečiulbėtų lakštingalos“ (1968 m.), „Kada saldainiais sninga“ (1971 m.), „O mūsų tiek mažai“ (1973 m.), „Sunku būti geram“ (1978 m. ir 1983 m.), „Auksinis karosiukas“ (1982 m.), „Kareiviškas romanas“ (1984 m.), „Su daina nepražūsi“ (1985 m.), „Daina apie pavasarį“ (1987 m.).

Apdovanojimai: Respublikinis garbės vardo apdovanojimas (1971 m.), Lietuvos komjaunimo premija už knygas „Kada saldainiais sninga“ ir „Kam patekės saulė“ (1972 m.), Respublikinė premija už apsakymų knygą „Sunku būti geram“ (1980 m.), Respublikinis garbės apdovanojimas (1981 m.), P. Ziberto literatūrinė premija (1985 m.) už knygas „Žaliakalny šluoja gatves“, „Kam patekės saulė“, „O mūsų tiek mažai“.

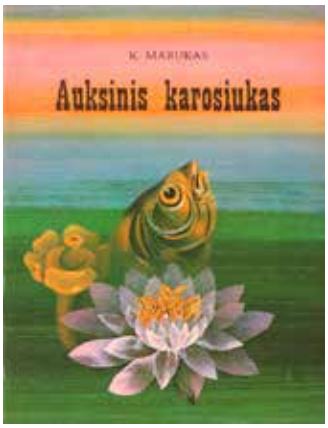

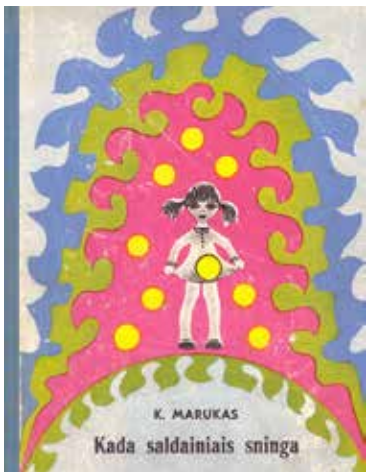

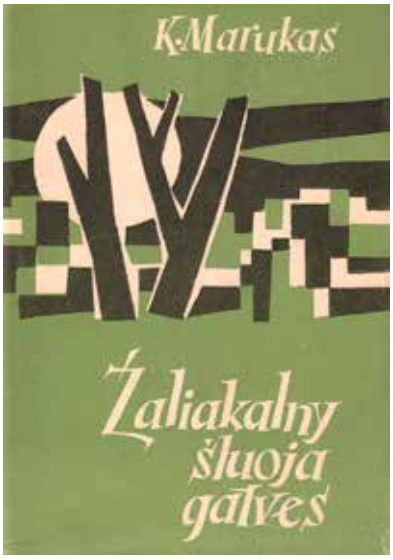

Mykolas Sluckis

NUOTRAUKA IŠ ASMENINIO ARCHYVO

Mykolas Sluckis gimė 1928 m. spalio 20 d. Panevėžio žydų šeimoje. 1941 m. prasidėjus karui, evakuotas iš Palangos pionierių stovyklos gyveno Rusijoje, vaikų namuose. 1951 m. baigė rusų filologiją Vilniaus universitete. 1950–1951 m. redagavo žurnalą „Žvaigždutė“, nuo 1949 m. Lietuvos rašytojų sąjungos narys, 1952–1954 m. Lietuvos rašytojų sąjungos prozos konsultantas, 1954–1959 m. valdybos sekretorius, nuo 1959 m. rašytojas profesionalas.

Ankstyvaisiais kūrybos metais išleido mažosios prozos rinkinių vaikams. Rašytojo kūriniai išversti į 14 užsienio kalbų. Ankstyvojo laikotarpio M. Sluckio kūriniams būdingas lyrizmas, impresionistinė pasakojimo maniera, gili veikėjų psichologinė analizė, vidinio monologo įtaiga. Literatūrologo Vytauto Kubiliaus knygoje „XX amžiaus literatūra“ rašoma: „Spontaniška psichinių būsenų kaita ir maišatis, tapusi pasakojimo centru, lenkė M. Sluckį į modernišką vidinio monologo struktūrą“, – tai nebuvo įprasta to laikmečio literatūrai. Rašytojo, su retu darbštumu triūsiančio literatūroje šeštą dešimtmetį, meistriškumas sunkiai prilygstamas, žodis valdomas virtuoziškai, jaučiant subtiliausias reikšmes ir atspalvius. Rašytojo kūriniai išversti į 14 užsienio kalbų. Pagal jo scenarijų 1966 m. Lietuvos kino studijoje sukurtas meninis filmas „Laiptai į dangų“ (rež. Raimondas Vabalas). 1965 m. drauge su E. Mieželaičiu lydėjo Žaną Polį Sartrą jo kelionės po Lietuvą metu.

Kai kurie žinomesni M. Sluckio kūriniai: „Laiptai į dangų“ (romanas, 1970 m., kūrinio pagrindu sukurtas kino filmas, režisierius R. Vabalas), „Merginų sekmadienis“ (apsakymai ir apysakos, 1971 m.), „Adomo obuolys“ (romanas, 1973 m.), „Uostas mano – neramus“ (romanas, 1974 m.), „Saulė vakarop“ (romanas, 1976 m.), „Kelionė į kalnus ir atgal“ (romanas, 1981 m.), „Geri namai“ (romanas, 1986 m.), „Medžliepis“ (romanas, 1986 m.), „Išsipildymas ne pagal Joaną“ (romanas ir novelės, 2003 m.).

Apdovanojimai: 1966 m. skirta valstybinė premija už apsakymų rinktinę „Žingsniai“, 1972 m. Žemaitės literatūrinė premija už knygą „Merginų sekmadienis“, 1976 m. premija už vaikų apsakymų rinktinę „Aš vėl matau vėliavą“, 1987 m. Petro Cvirkos premija už knygą „Medžliepis“, 2004 m. Vytauto Didžiojo ordino Karininko kryžius.

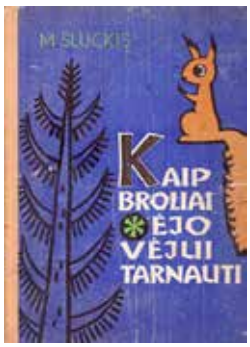

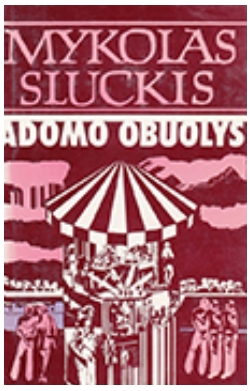

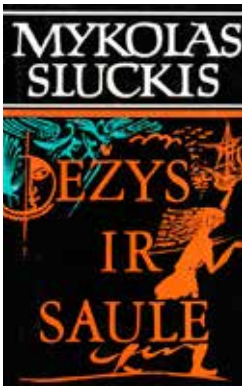

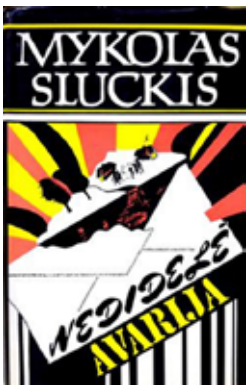

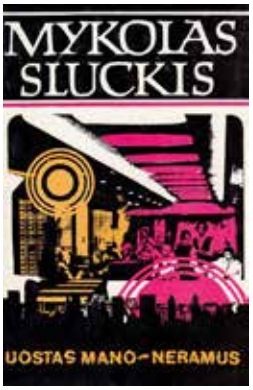

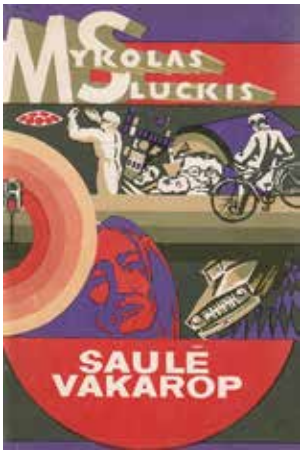

Teofilis Tilvytis

LLTI BIBLIOTEKOS FOTOTEKA

Kažkoks praeities išminčius žmogaus amžiaus vidurkį prilyginęs keturiems metų laikams tokiu būdu: iki 20 metų – pavasaris, iki 40 metų – vasara, iki 60 – ruduo ir t.t. Vadinasi, ruduo praėjo normaliai – surenkant tai, ką vasara davė. O jeigu ta miela vasarėlė savo gėrybių tau pašykštėjo, turbūt, pats buvai kaltas.“

T. Tilvytis, 1966 m.

Teofilis Tilvytis 1917–1922 m. mokėsi Panevėžio, Utenos progimnazijose, 1923 m. apsigyveno Kaune, dirbo raštininku. 1924–1925 m. mokėsi Tautos teatro vaidybos studijoje, vaidino satyros ir parodijos teatre „Vilkolakis“. 1926 m. prisijungė prie „Keturių vėjų“ literatūrinės grupės, nuo 1930 m. dirbo literatūrinį darbą, publikavo eiliuotus feljetonus periodiniuose leidiniuose, periodikoje dažniausiai pasirašinėdamas Jul. Bokso slapyvardžiu. 1933–1940 m. redagavo satyros laikraštį „Kuntaplis“, nuo 1936 m. bendradarbiavo„Literatūros“ žurnale. 1940–1941 m. dirbo žurnalo „Raštai“ redaktoriaus pavaduotoju. 1941 m. vokiečių armijai užėmus į Lietuvą, iš Kauno per Vilnių pasitraukė į Gaidžių kaimą Utenos rajone. Po mėnesio grįžo į Kauną, kelis mėnesius buvo hitlerininkų kalinamas Kauno kalėjime ir Pravieniškių koncentracijos stovykloje. Grįžęs iš kalėjimo, iki 1944 m. gyveno Gaidžiuose, ėmėsi fotografo amato. Nuo 1944 m. gyveno Vilniuje, įsitraukė į Rašytojų sąjungos veiklą, dirbo jos valdybos atsakinguoju sekretoriumi. Nuo 1946 m. pradžios dirbo literatūros konsultantu. 1947–1963 m. T. Tilvytis buvo Lietuvos Aukščiausiosios Tarybos deputatas, 1958–1969 m. – Lietuvos taikos gynimo komiteto pirmininkas.

T. Tilvyčio kūrybai būdingas aukštaitiškas pasaulėvaizdis ir liaudiškas stilius, satyros bei parodijos žanrų plėtra, komizmo raiškos įvairovė. Poetas išgarsėjo literatūrinėmis parodijomis (rinkiniai „3 grenadieriai“, 1926 m., „Nuo Maironies iki manęs“, 1929 m.). Aktualijų pagrindu kūrė eiliuotus feljetonus, humoristinius eilėraščius, išleido kelis satyrinių eilėraščių rinkinius. Parašė satyrines poemas „Išpardavimas dūšios“ (1928 m.), „Dičius“ (1934 m.), poemas „Usnynė“ (1949 m.), „Šikšnosparniai“ (1951 m.), „Artojėliai“ (I–IV d. 1965 m.) ir kt. Prieškariu parašė romanų, pašiepiančių sostinės valdininkiją – „Ministerijos Rožė“ (1931 m.), „Kelionė aplink stalą“ (1936 m.). Sovietmečiu išleisti poezijos rinkiniai „Baltijos vėjas“ (1948 m.), „Sonetai apie laimę“ (1951 m.), „Eilėraščiai“ (1952 m.), „Tėvynės laukuos“ (1953 m.), „Nameliai mano brangūs“ (1958 m.). Parašė kelionės įspūdžių knygą „Vilnius – Stalinabadas“ (1948 m.). Sovietinio laikotarpio kūriniai rašyti pagal tuomečius socialistinio realizmo reikalavimus. T. Tilvytis išvertė į lietuvių kalbą rusų poetų A. Puškino, N. Nekrasovo, I. Krylovo, A. Bloko, V. Majakovskio kūrinių.

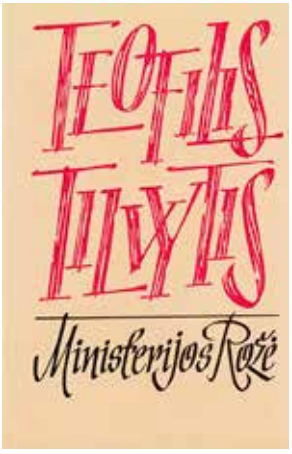

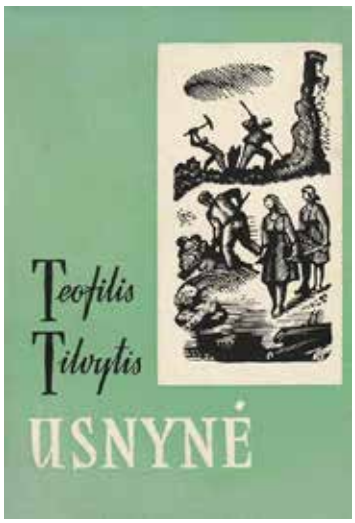

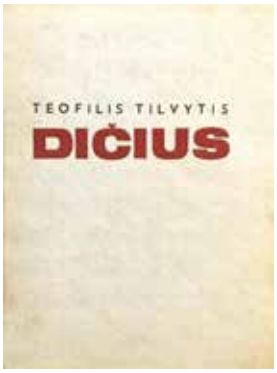

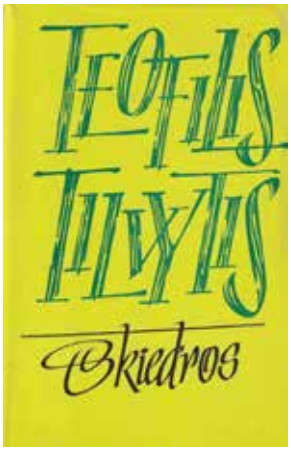

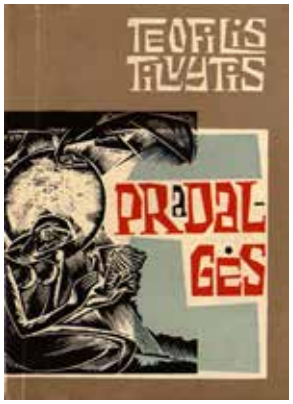

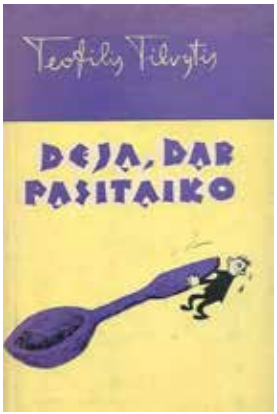

Viktoras Miliūnas

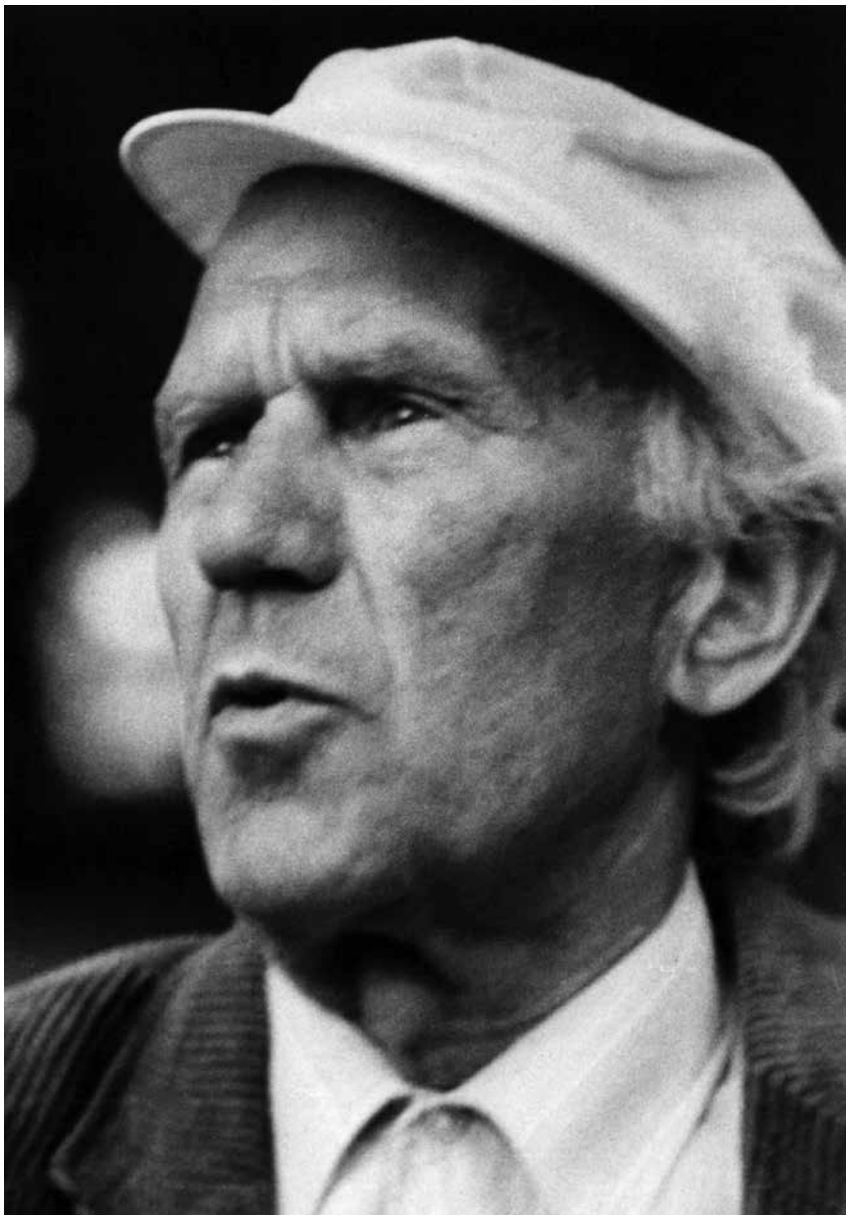

O. PAJEDAITĖS NUOTRAUKA

Pašėlusiai greit bėga laikas, persiritus per keturiasdešimt. Tarsi lenkčių eidami, metai griūva vieni per kitus, jau tau penkiasdešimt, jau... Jau tu nebegriebi akimis toli į priekį, o pernelyg dažnai gręžiojies ir žvelgi į nueitą kelią, nepajutęs kaip ėmei gyventi atsiminimais. Atsiminimai... Gražiausi atsiminimai liūdni ir baisūs: jie kalba apie kelionės pabaigą. <...> Ilgai, labai ilgai nesinorėtų atsigręžti, norėtųsi eiti ir eiti į priekį, kad ir ne tokiu sparčiu žingsniu, bet vis į priekį ir visą laiką būti kelyje.“

Iš V. Miliūno „Trumpo interviu su pačiu savimi“

Dramaturgas, prozininkas, vertėjas ir aktorius Viktoras Miliūnas gimė Blantaire, Škotijoje 1916 m., 1921 m. su tėvais grįžo į Lietuvą. Pirmasis eilėraštis žurnale išspausdintas 1930 m., o pirmoji autorinė knygelė „Šešios verpėjos“ – 1935 m. Baigęs Vilkaviškio gimnaziją, 1935–1941 m. studijavo prancūzų kalbą ir literatūrą Kauno Vytauto Didžiojo ir Vilniaus universitetuose. Taip pat lankė Balio Sruogos teatro seminarą, spaudoje spausdino eilėraščius, apsakymus, apybraižas, išvertė keletą knygų jaunimui. 1940 m. persikėlęs į Vilnių, vaidino Vaidilos, vėliau Vilniaus dramos teatruose.

1953 m. V. Miliūnas su kūriniu „Tvirti kaip geležis“ debiutuoja vaikų literatūroje. Rašytojo tekstai vaikams pasižymi poetika, pedagogišku jautrumu. Kiti kūriniai pasirodo po 21 metų pertraukos: „Pirmoji meilė” arba „nusikaltimas“ (1968 m.), „Vidurdienio debesys“ (1959 m.), „Evalduko metai“ (1986 m.), „Vestuvės Paryžiuje” (1973 m.), „Evalduko vasara“ (1974 m.), „Koncertas muziejuje” (1985 m.), „Piknikas Grabšto rage” (1985 m.), „Meilė ir neapykanta” (1976 m.), „Skrisk, žuvėdra“ (1980 m.), „Vienas iš trijų“ (1983 m.), „Juoda upė” (1970 m.), „Žaidimas be taisyklių” (1981 m.)

V. Miliūnas sumaniai derino kūrėjo ir kritiko pozicijas: parašė daugybę straipsnių ir recenzijų apie respublikos teatrus bei juose pastatytus spektaklius, sukūrė pjesių mažajai scenai (tarp jų – „Sienlaikraštis“, „Neramūs žmonės“, „Savininkėliai“, „Į pakalnę“) bei originalių daugiaveiksmių pjesių („Še tau, kad nori!“, „Vidurdienio debesys“, „Žuvėdros palydi“, „Pasivaikščiojimas mėnesienoje“, „Karuselė“ ir kt.)

„Evalduko metai“ – brandžiausia V. Miliūno apsakymų knyga jauniesiems skaitytojams: Evaldukas gyvena nuostabiame Lietuvos kampelyje, Kuršių nerijoje, kur aplinkui tyvuliuoja marių vanduo, siaučia vėjai, kvepia žuvimi, Nidą supa auksinės kopos ir gražūs miškai. Berniukas su draugais mėgsta žaisti, ieškoti nuotykių, kurių niekada nestinga: sugalvoja – keliauja žvejoti patys ar žvalgosi, kaip sekasi pamario žvejams, užsimano – klajoja po smėlynus, miškelius, gėrėdamiesi nuostabia gamta.

Nidos metraštininko V. Miliūno vardas 2005 m. gruodžio mėnesį suteiktas Neringos savivaldybės bibliotekai.

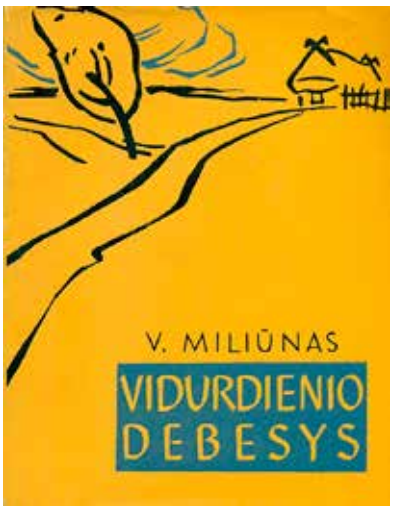

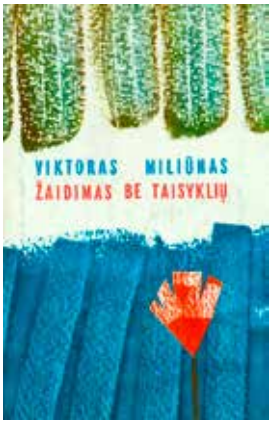

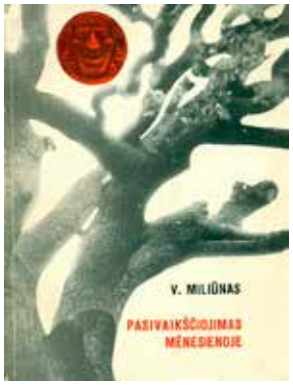

Vytautas Kubilius

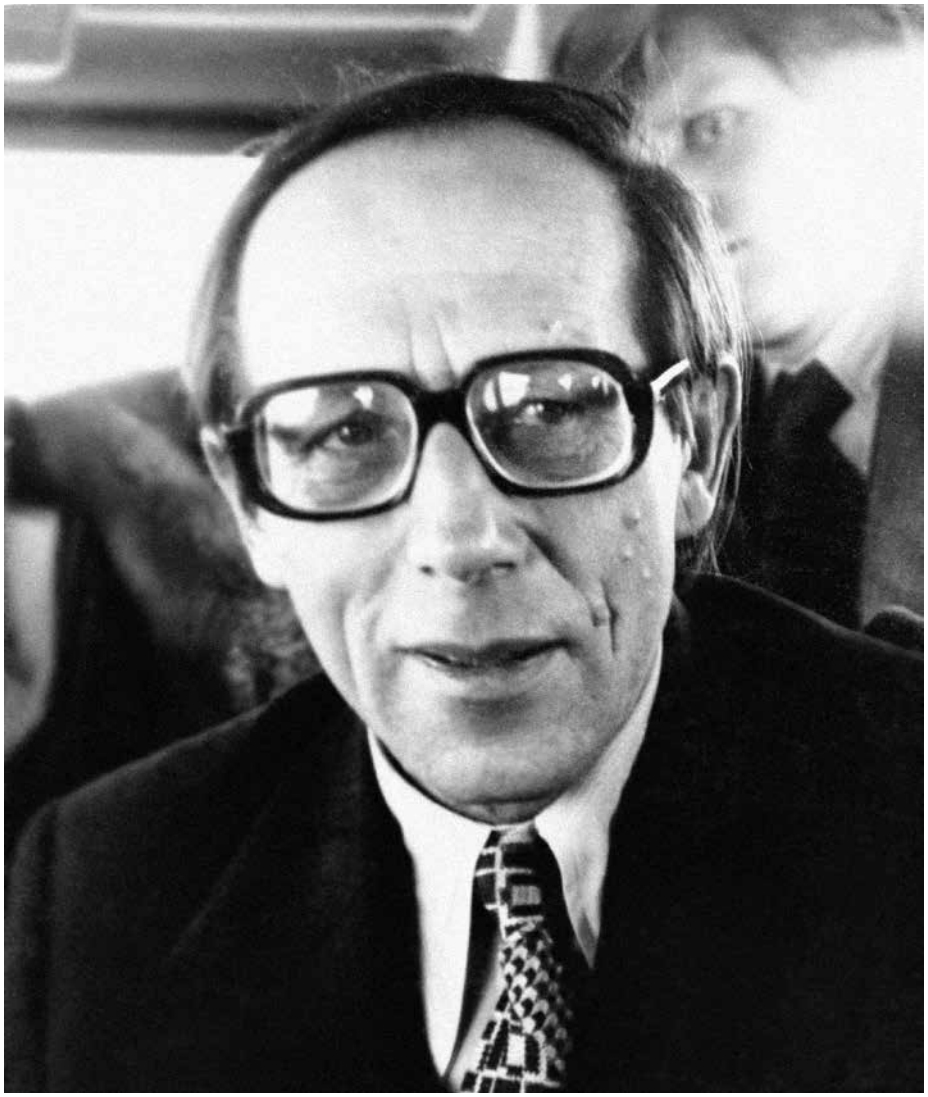

O. PAJEDAITĖS NUOTRAUKA

Ar turi kritikas savo gyvenimą? Nuolat eini kitų asmenybių pėdomis, bandai restauruoti jau praėjusius gyvenimus, kad geriau suprastum jų pagimdytas menines vertybes. Gyveni tarsi ne savyje, o svetimuose dvasiniuose pasauliuose, bet per ilgą įsižiūrėjimą jie darosi beveik tavo savastimi. Paskutiniaisiais metais vaikščiojau kartu su Kaziu Boruta jo nerimo ir maišto vingiais, perėjau su dideliu būriu poetų visą XX pradžios lietuvių lyrikos kelią. Tai buvo įdomios kelionės, kai azartiškai kapstaisi iškilusiose problemose, pamiršdamas eilinius nemalonumus, ir brauniesi į finišą, nekvaršindamas galvos, kaip ten būsi sutiktas. Tik pasibaigus kelionei, užgula tuštuma ir nepasitenkinimas. Tada be gailesčio iškarštum pats sau kailį, jei šita bičiuliška paslauga nepasirūpintų kiti. Ir lieka vienintelė išeitis – vėl leistis į kelionę.“

V. Kubilius, 1976 m.

Vytautas Kubilius (1926–2004) – literatūros kritikas, literatūrologas, habilituotas humanitarinių mokslų daktaras, profesorius. Mokėsi Biržų ir Vilkijos gimnazijose. 1948–1949 m. dirbo Biržų bibliotekos vedėju, 1949 m. „Tarybų Lietuvos“ redakcijoje Kaune. 1950–1952 m. savaitraščio „Literatūra ir menas“ redakcijos kritikos skyriaus vedėjas. 1952 m. Vilniaus universiteto Istorijos ir filologijos fakultete baigė lietuvių kalbą ir literatūrą. 1955 m. filologijos mokslų kandidatas. 1955–2001 m. Lietuvių kalbos ir literatūros instituto (nuo 1990 m. Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas) mokslinis bendradarbis, jaunesnysis mokslo darbuotojas, vyriausiasis mokslo darbuotojas, 1991–1997 m. Naujosios literatūros skyriaus vadovas, instituto tarybos pirmininkas. 1978 m. filologijos mokslų daktaras. 1983–1987 m. Vilniaus universiteto dėstytojas. Vytauto Didžiojo universiteto Atkuriamojo senato ir Senato narys, 1992–1995 m. Lietuvių literatūros katedros vedėjas, profesorius. 1991 m. kartu su kitais įkūrė Lietuvos piliečių chartiją ir jai vadovavo. Žuvo eismo įvykio metu. 2012 m. Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas įsteigė Vytauto Kubiliaus premiją.

Literatūros straipsniuose ir monografijose iškeliama kūrėjo asmenybė. Būdingas eseistinis metaforinis stilius, estetinis vertinimas, psichologinė kūrybos interpretacija. Kituose veikaluose tyrinėjamas tam tikro kūrinio, rašytojo, lyrikos tipo literatūros srovės stilius, įvairių tautų literatūrų sąveika, tautinės literatūros išlikimo problemos, socialiniai, tikrovės, kultūros, kitų menų įtaka literatūrai. Jo veikalų išversta į anglų, estų, latvių, vengrų, vokiečių ir kt. kalbas.
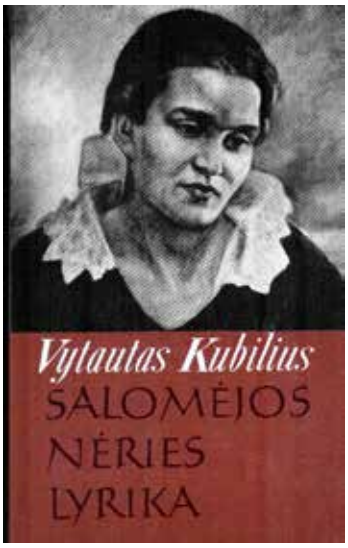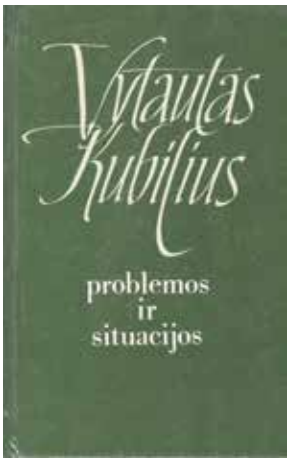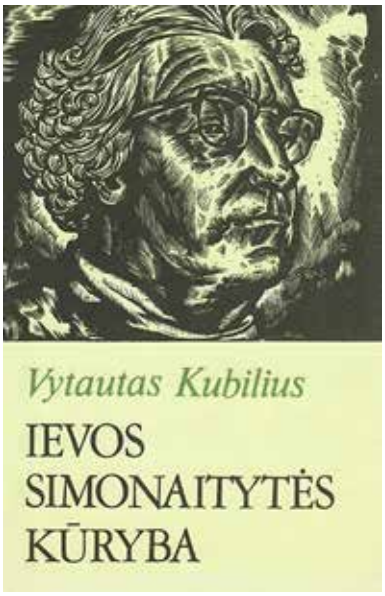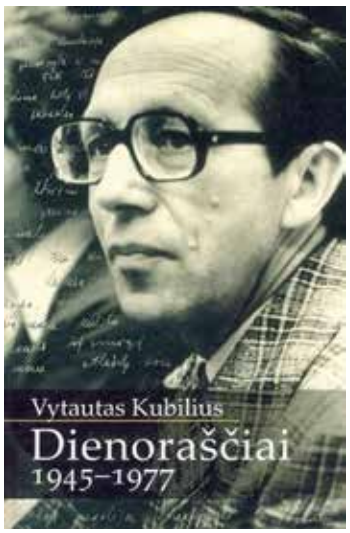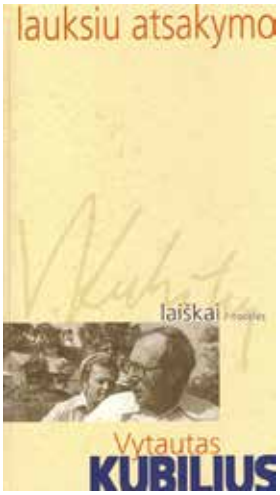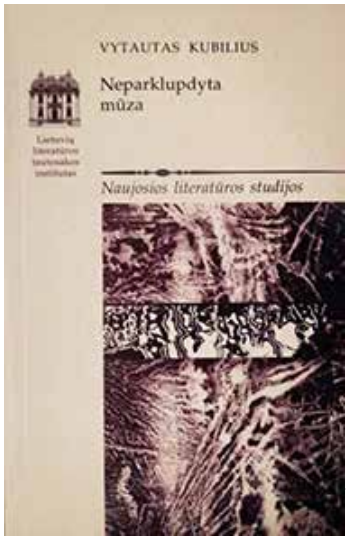
Apdovanojimai: 1969 m. valstybinė premija, 1981 m. valstybinė premija, 1996 m. Lietuvos mokslo premija, 1998 m. DLK Gedimino 4-ojo laipsnio ordinas, 2000 m. Lietuvos nepriklausomybės medalis.